Է. ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1,937 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1903 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 3—16 — 18 ՋԻԼԳԱՏԷ 1320 — 3 ՇԱԲԱԹ 1318 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻԻԶԱՆԴ ՔԷՔՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ՅՕԴՈՒԱԾ ԺԷ.

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ
(Banque Impériale Ottomane.)

Ընդհանուր Տնօրէնութեան դէմ վերջերս տեղի ունեցած փոփոխութիւնը, 1902ի Մարտական փոխառութեան տեղանաւորական մեծ յանձնաժողովը, Օսմ. Հանրային Պարտքոց Սերմնեղութեան փոխանորդ Մր. Ֆրանսիս Օպատանոյ Դրամատան վերջին տարեկան ընդհանուր ժողովին Հաստատութեան տարուան հաշիւը հաստատելու համար հրաւիրուիլը, Օսմ. Կայսրութեան տարեկան հաշիւներուն հրատարակութիւնը կ'ապահովէ, կ. Պոլսոյ գրասենեակներուն հաստատութեան տարուան վերջ իսկզբան տարին մը յարատեւելու դիրքը, ասոր յայտնիներուն շարքին մէջ։

1863 Յունուար 23ի (Հ. Տ.) Կայսրական Հրովարտակով հաստատուած է Օսմ. Կայս. Պանքան, անգլիացի և ֆրանսացի դրամատէրերու խառնակի մը կողմէ, իրեն շարունակութիւն այն Օսմանեան Պանքային (Ottoman Bank), որ Անգլիոյ թագուհիին Հրովարտակովն հիմնուած էր 1856 Մայ. 24ին (Ն. Տ.)։ Ասոնք Օսմ. Կայս. Պանքային հիմնադիրներուն անուանքը.—

Անգլիացոյց կողմն.— Սըր Ռիչըրտ Բէյլ, Բասքօ տու Բրէ Կրէֆֆէլ, Լաքլան Մաքինդոշ Ընդ, Ուիլիըմ Բիկարտ Տրէյք ձօն Սգիսըրդ Էտուարտ Ճիլպերդսըն

Ֆրանսացոյց կողմն.— Իշաք Բէրէյրա, Էմիլ Բէրէյրա, ԷտՀէն Բէրէյրա, Ֆիլիբ Հոթինկէ, Էրնէսթ—Ասոլֆ Ֆուլա, Շարլ Մալէ, Բիւէ—Վիլ Պատոն Ֆ. Ա. Սելիէռ, Անգլեան Ժամքոպ—Սգէրն, Ռ՝ ոը Ֆէնատ՝ Կոլիերտի Դուքսը, Իսոլիդ—Կիլսի Պիէռ դայ—Ժան—Շարլ Միւսա, Ֆրէտերիք Կրինէյժէ, Վէնսան Պիֆորիի, Ռոսոլֆ Հոթինկէ։

Օ. Կ. Պանքան միակ Պանքն է Թուրքիոյ մէջ որ առանձնաշնորհն ունի բերանէն վճարելի Պանքասներ չրջաբերելու թեան հանելու։ Այս պանքասներուն հրապարակի վրայ գտնուող քանակը պէտք չէ որ Պանքային անուանկներուն մէջ կեցած հնչուն դրամին երեք անգամէն աւելի ըլլայ, այսինքն՝ Պանքան հարկադրուած է չրջաբերութեան մէջ ունեցած պանքասներուն գո՛նէ մէկ երրորդին չափ պարտատոմսեր ունենալ միշտ իր դրամարկղին մէջ։ Մի՛ս կողմէ, Կայս. Կառավարութիւնն ալ յանձնառու եղած է՝ Պանքային այն առանձնաշնորհին տեւողութեան միջոցին՝ նոյն տեսակ թղթէ դրամ չհանելու, և պանքասս հանելու արտօնութիւնն ուրիշ դրամատան մ'ալ չտալու։

Օ. Կ. Պանքան պաշտօն ունի Տէրութեան հնչուն պէտք եղած վճարումները կատարելու։ Հրապարակային փոխառութեան մը բանակցութեան պահուն, ուրիշ ո՛չ է դրամատան վրայ նախապատուութեան իրաւունքն ունի։ Իր պէտքերուն համեմատ, իրաւունք ունի ժամանակներ հոգատալու Թուրքիոյ ներսերը, կամ արտասահմանի մէջ։ Ի մի բան, Օսմ. Կայս. Կառավարութեան միակ պաշտօնական գործակալն է տեղանաւորական գործերուն համար, և կարող է վճռական դրամատան մը ամէն տեսակ գործողութիւնները կատարել՝ իր և Պեռական Դրամատուն իր պաշտօնին վերաբերեալ գործերէն զատ։

Կեդրոնն է Ի. Պոլիս, և գլխաւոր երկու Գործակալութիւններ ունի, մին ի Լոնտոն, միւսն ի Բարիզ։ Հետեւեալ տեղերու մէջ ունի 27 մասնճիւղեր.—

Եւրոպական Թուրքիա.— (Կեդրոն՝ ի Գալաթիա)։ Մասնճիւղեր Պոլսոյ կողմը՝ Նիի ճամբ, Բերա, նաև յԱդրիանոպոլիս և ի Սելանիկ։

Փոքր Ասիա.— Սմիւռնա, Սամսուն, Աֆիոն Գարահիսար, Այտըն, Հալէպ Էնկիւրի, Պաղտատ, Պէյրութ, Պրուսա, Գոնիա, Մերսին, Մերսինլի, Ուշակ, Սամսուն, Սեբաստիա, Իզմիր, Տրապզոն։

Կիպրոս.— Լարնաքա, Լիմասոլ, Նիքոսիա։

Եգիպտոս.— Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Բոր-Սաիտ։

Օ. Կ. Պանքան կ'կատարէ Պանքային վերաբերեալ ամէն գործ, այսինքն՝ առկոսով դրամ փոխ կուտայ՝ արժէթուղթեր գրաւ առնելով, փոխանակագիրներ կը զեղչէ, փոխանակագիրներ կ'հանէ, չէք կուտայ, նաև վարկագիր, և հաշուընթաց կը բանայ, արժէթուղթեր և արժէքաւոր առարկաներ վարձքի փոխարէն կ'պահէ, կը գանձէ կարօներ և փոխանակագիրներ, Մակարանի հաւատարուած հրամաններ կը գործադրէ։ 1891էն ի վեր հաստատած է «Ընտանեաց Սնտուկ» (Caisse des Familles) անունով հաշուընթաց մը, ուր կ'ընդունի մինչև քառասուն լիրան, և 100ին 2 տարեկան տոկոս կուտայ, պայմանաւ որ գումարն 100 լիրան չանցնի, և տոկոսը տարուէ տարի վրան կ'գրուի ինքնարերաբար։ Այս կերպով հաստատութենէն իրեն վճարուած դրամն ինքն ալ պահեցուցած է Ֆրանսական 3½% Ռանդին և Դերման Կայսրութեան 3% Արժէթուղթին։

Օ. Կ. Պանքային տրօնուրեան պայմանագիրն 1863ի Կայսերական Հրովարտակով 30 տարի էր միայն։ 1875 Փեբր. 5,17ի Պայմանագրութեամբ 50 տարի երկարեցաւ։ 1895 Նոյմ. 7ին ալ (Ն. Տ.) 62 տարիի բարձրացաւ, և տեսակ մնացած է յօրէ անտի, այսինքն՝ պէտք է լմննայ 1925ին։

ՊԱՆՔԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆ ի սկզբան 67,500,000 Ֆր. էր. որոյ կէսը վճարուած։ 1865 Նոյմ. 3/15ի Բաժնետերոց տարեկան ժողովին որոշումովը, բարձրացաւ 101,250,000 Ֆր ի՝ որոյ կէսը վճարուած։ 1875ին, «Աւստրա—Օսմանեան Դրամատունը» (Banque Austro—Ottomane) ձուլուեցաւ Օ. Կ. Պանքային հետ, որուն դրամագլուխն այս տարիս՝ բարձրացաւ 10 միլիոն ոսկիներու, կամ 250 միլիոն Ֆր ի, 500,000 բաժնի վրայ, հատն 500 Ֆր ի, որոյ կէսը վճարուած։

ԶՈՒՌՆ ՇԱՀԵՐԸՆ տարուէ տարի կ'առնուին՝—

1º.— Պէտք եղած գումարը՝ 5% տոկոս տալու համար վճարուած դրամագլուխն։

2º.— Շահերէն 100ին 10ը կ'տարուի պահեստի գումարին, կամ ուրիշ աւելի կարեւոր մտ մը, ինչպէս որ Բաժնետերոց Ժողովն որոշէ, երկու Մանանխմբերուն առարկային վրայ։

Մնացեալէն կ'առնուին—

3º.— 90% բաժնեանէրերուն՝ իրեւ չոս հարաժին։

4º.— 5% Վարչական Խորհրդին։

5º.— 5% հինգ տոկոսներուն։

ՊԱՆՔԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ տապէս տեղի կ'ունենայ.— Կ. Պոլսոյ մէջ կայ Ընդհանուր Տնօրէն մը, մէկ կամ երկու Տնօրէնով, և երեք անդամէ բաղկացած Խորհրդով մը։ Ասոնք ամենքը կ'անուանուին Պանքային Վարիչ Մանանխմբէն, որ 20էն 25 անդամէ բաղկացած է, որոց միշտ 10ը Ֆրանսացի են, 10ն Անգլիացի, Ֆրանսական Մանանխմբին կեդրոնը Բարիզի մէջ, Անգլիական Մանանխմբին կեդրոնն ալ Լոնտոնի մէջ ըլլալով։ Այս Վարիչ Մանանխումբ կ'ունենայ միշտ ութ անդամէ բաղկացած մնայուն յանձնաժողով մը, իր որոշումներուն գործադրման հսկելու համար, անդամներուն չորսն Անգլիացի և չորսը Ֆրանսացի ըլլալու պայմանով։ Բոլոր այս վարիչ մարմնոց անդամներուն իւրաքանչիւրը պէտք է տեր ըլլայ հարիւր բաժնի, զոր ձեռքէ չհանէ իր պաշտօնավարութեան միջոցին։

Կ. Պոլսոյ մէջ, Մր. Կոստոն Օպատանոյ յաջորդեց Սըր Ռ. Համիլտըն Լանկի իբրև Ընդհանուր Տնօրէն։ Իրեն կ'օգնեն իբրև Տնօրէն և դեր—Տնօրէն՝ Մ. Ա. Նիսա, Մր. Ուսդրը Մալդա և Մ. Տրբիս։

Բարիզի Մանանխմբէն մօտերս մեռաւ Մր. Ֆրանք Օպատանօ։ Մեւս անդամք են՝ Կոմս Ա. ոը Ժերմէնի, Միշէլ Հայնէ, Օ. Հօմպէրկ, Պարոն Հոթինկէ, Շարլ Մալէ, Բ. Նովիլ, Պարոն ոը Նէօֆլիզ, Կոմս Բիլէ—Վիլ, Ա. Վէրն։

Լոնտոնի Մանանխմբի անդամներն են՝ Վ. Լաքլանդ (դերակոմ) Տընքէնը, Է. Ճիլպերդարն, Ճ.—Ժ. Կոշէն (անդամ Երեսփ. Ժողովոյ.) Լորտ Հիլինկտըն, Հէնրի Ա. Լորէնս, Սըր Ուիլիըմ Լորէնս Երնկ.

Լոնտոնի ճիւղին պետն է Տնօրէն Մր. Էրնէսդ Պարր։

Բարիզի ճիւղին պետն է Դեր—Տնօրէն Մ. Ս. ոը Սէրժա։

ՇԱՀԱԲԱԺԻՆՔ. Օսմ. Կ. Պանքան իր առաջին տարիէն մինչև 1901 հետեւեալ շահաբաժինները տուած է իր բաժնեանէրերուն.—

ՏԱՐՈՒՑՆ ՄԷՋ	ՇԱՀԱԲԱԺԻՆ	ՏԱՐՈՒՑՆ ՄԷՋ	ՇԱՀԱԲԱԺԻՆ
1863ին	11 %	1882ին	15 %
1864ին	15 %	1883ին	10 %
1865ին	10 %	1884ին	8 %
1866 ն	9 %	1885ին	6 %
1867ին	11 %	1886ին	5 %
1868ին	12½%	1887ին	5 %
1869ին	13 %	1888ին	5 %
1870ին	10 %	1889ին	5 %
1871ին	13½%	1890ին	7 %
1872ին	14 %	1891ին	7 %
1873ին	10 %	1892ին	7 %
1874ին	56 %(*)	1893ին	7 %
1875ին	5 %	1894ին	8 %
1876ին	ոչինչ	1895ին	6 %
1877ին	ոչինչ	1896ին	5 %
1878ին	ոչինչ	1897ին	5 %
1879ին	5 %	1898ին	5 %
1880ին	5 %	1899ին	5 %
1881ին	15 %	1900ին	5 %

Օսմ. Կ. Պանքայի Ընկերութեան տարեշրջանը կ'հաշուուի Ցնվր. 1էն Դեկտ. 31։ Բաժնետերոց ժողովը տեղի կ'ունենայ Ցունիսի սմսուն, առնուազն 30 բաժնի տէր եղողներուն ժամանակութեամբը։

ԸՆԹԱՑՔ ԲԱԺՆԵԹՂԹՈՒ. — Աւստրիական Կ. Պանքայի բաժնեթուղթերուն միջին գինը Բարիզի Մակարանին մէջ։ Այս գիներն անուանական դրամագլուխի վրայ են։ Իրական գինը գտնելու համար, պէտք է մէն մի բաժնանշանէն հանել 250ը, քանի որ մէն մի բաժնեթուղթի 250 Ֆր.ը չէ վճարուած։ Այսպէս, 1901 Դեկտ. 31ի 526 Ֆր.ն իրօք 276 Ֆր. է։ 1877 տարւոյն միջին գինն ալ, այն է՝ 357 Ֆրանքը կ'նշանակէ թէ Պանքային բաժնեթուղթը նոյն տարին միջին հաշուով 357 - 250 =107 Ֆր. միայն կ'արժէր։ Այսպէս պէտք է նայիլ Բարիզի եկած հեռագրին (տրագրաց Մակարանի բաժնին մէջ։) իսկ Լոնտոնի Մակարանին մէջ նշանակուած գինն իրականն է միշտ։

ՏԱՐՈՒՑՆ ՄԻՋԻՆԸ	ԳԻՆԸ	ՏԱՐՈՒՑՆ ՄԻՋԻՆԸ	ԳԻՆԸ
1863	728	1883	729
1864	710	1884	621
1865	657	1885	545
1866	513	1886	516
1867	465	1887	501
1868	512	1888	520
1869	567	1889	538
1870	582	1890	586
1871	505	1891	579
1872	614	1892	573
1873	637	1893	587
1874	566	1894	639
1875	597	1895	696
1876	386	1896	559
1877	357	1897	562
1878	430	1898	551
1879	503	1899	568
1880	529	1900	553
1881	668	1901	
1882	765	(Դեկտ. 31ին)	526

(*).— Պանքային ձեւափոխութեան պատճառաւ պահեստի գումարներն այն տարին բաշխուած էին բաժնեանէրերուն։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԿԱՅԱԿԱՆ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Գ.

Վերոյիշեալ օրինակներուն մէջ երկու յատկանշական կարեւոր տարրեր կան, փոխադրիչ և ընդունիչ։ Ելեկտրականութեան մէջ ալ քանակութիւն և բարձրութիւն երկու յատկանշական կարեւոր տարրեր են։ Կարելի է մեծ քանակով փոքր բարձրութիւն մ'առնել եթէ մարմինը մեծ է, ինչպէս և կարելի է փոքր քանակով մեծ բարձրութիւն մը հետեւանար մեծ ճնշում մը ձեռք բերել եթէ մարմինը պզտիկ է։ Ինչպէս որ, օրինակի համար, մարմիններու ծանրութիւնը կշռելու համար ծանրութեան որոշ քանակութիւն մը, քիլօկրամը, բարձրութիւններն ալ չափելու համար երկայնութեան որոշ քանակութիւն մը, մէտրը, իրեւ միաւորութիւն կ'առնենք, նոյնպէս ալ ելեկտրական քանակը չափելու համար կ'առնենք որոշ քանակութիւն մը իբրեւ միաւորութիւն, զոր կ'կոչենք կուլոն (Գուլօնի՝ Ֆրանսացի նշանաւոր ելեկտրագէտի՝ անունով)։ Ելեկտրական բարձրութեան, կամ, ելեկտրական լեզուով խօսելով, բարդանչէլին համար ալ կ'առնենք միաւորութիւն մը զոր կ'կոչենք վոլտ (Վոլտայի անունովը)։ Մարմինները, ինչպէս գիտենք, վար իջնալով աշխատութիւն մը կ'ընեն, որուն քանակը կ'չափուի իջնող մարմնոյն ծանրութեան, և ըրած ճամբուն բարձրութեան արտադրեալովը։ Հինգ քիլօ ծանրութեամբ մարմին մը չորս մէտր բարձրութենէ վար իջնալով 20 էլէկտրական աշխատութիւն կ'ընէ։ Ելեկտրական աշխատութիւնն ալ, մեքենականին, ինչպէս նաև ջերմականին պէս, կ'չափուի քանակի եւ բարձրութեան արտադրեալովը։ Այս աշխատութեան միաւորութիւնն է վոլտ-գուլօն կամ պարզապէս ժուլ (կամ ճուլ)։ Այս կարեւոր միաւորներու ցանկն ամբողջացնելու համար խօսինք նաև կարողութեան և ատոր միաւորեան վրայ։ Աշխատութեան մէջ ժամանակի գաղափարը էկայ։ Եթէ վերի մարմինը մէկ վայրկեան, մէկ ժամուան կամ մէկ օրուան մէջ կատարէ իր և մէտր համարդրդումը, միշտ 20 քիլօկրամէտր աշխատութիւն պիտի ընէ։ Փայտի կտոր մը չուտ վառի թէ դանդաղ վառի, միևնոյն քանակութեամբ ջերմութիւն պիտի արտադրէ։—այս ըսել չէ թէ երկու պարագաներուն մէջ նոյն չափով պիտի տաքցնէ։ Ճարտարութեան մէջ ասկայն ժամանակն էական տարր մ'է, պէտք է գիտնալ թէ այս ինչ աշխատութիւնն օրքան ժամանակի մէջ տեղի կ'ունենայ։ Մեքենական կարողութեան,—մէկ երկվայրկեանի մէջ կատարուած աշխատութիւնը—, միաւորեան է ձիաուժը, այսինքն՝ 75 քիլօկրամէտր 1 երկվայրկեանի մէջ կատարուած։ Ելեկտրական կարողութեան միաւորեան է ուատը, այն է՝ 1 ժուլ 1 երկվայրկեանի մէջ կատարուած։ Այսօր այս բառերն այնքան գործածական են որքան քիլօկրամը, մէտրը, քիլօկրամէտրը, ձիաուժը։ Բաւական է գիտնալ թէ գուլօնը կ'համապատասխանէ քիլօկրամին, վոլտը՝ մէտրին, ժուլը՝ քիլօկրամէտրին, ուատը՝ ձիաուժին։

Առնենք դարձեալ լրով լեցուն ամանը։ հաղորդակցութեան մէջ դնենք զայն, խողովակի մը միջոցաւ, ուրիշի մը հետ։ Եթէ այս վերջինին մէջ—որ կրնայ առաջինին հաւասար, անկէ նեղ կամ լայն ըլլալ—լուր կենայ միեւնոյն բարձրութեամբ, ոչ մէկ փոփոխութիւն յառաջ պիտի գայ, եթէ լուրին բարձրութիւնն երկու ամաններուն մէջ տարբեր ըլլայ, հաղորդակցութիւնը զայն պիտի հաւասարցնէ։ եթէ վերջինին մէջ բնաւ լուր չկենայ, հաղորդակցութիւնը նոյնպէս պիտի հաւասարցնէ բարձրութիւնը, առաջինէն աւելի կամ նուազ մեծաքանակ լուր պիտի անցնի երկրորդին մէջ մինչև որ երկուքին մէջ լուրին երեսը նոյն բարձրութիւնն ունենայ։ Մէկէն միւսին անցնող լուրի քանակը կախում ունի ամաններու տրամադրութենէն։ Լուրին տեղ դրէք ելեկտրականութիւնը, ամանին տեղ՝ մեկուսացած մարմինը, խողովակին տեղ՝ պարզապէս հպում կամ մետաղեայ հաղորդակցութիւն, ու պիտի ունենաք ելեկտրական իրողութիւններ ու երեւոյթներ։

Ի՞նչ պիտի պատահի երբ հպում կամ մետաղեայ հաղորդակցութիւն չկենայ։ Զմեռ է, ամէն տուն կրակարան մը կամ վառարան մը կ'գտնուի, գոնէ պէտք է որ գտնուի. քիչ մ'ալ անցնցմէ օրինակ առնենք։ Երբ սենեակին մէջեղը դրուած է կրակարանը, բանը լեփլեցուն, անոր ազդեցութիւնը մարեմադիքօրէն կ'տարածուի մինչեւ անեւնին ծալքերուն մէջ, իսկ գործնականօրէն, այսինքն զգալի կերպով, հաղիւ մէկ քանի մէտր շուրջանակի։

Կրակարանն իր ազդեցութիւնն ի գործ կ'դնէ որոշ և սահմանափակ միջոցի մը, դաշտի մը մէջ։ Այդ միջոցին մէջ գտնուող մարմինները միայն անոր իրական ազդեցութեան կենթարկուին ու կ'տաքնան։ Կրակարանին տեղ դնենք, օրինակի համար, դրպէս ելեկտրացած մետաղեայ գունտ մը (միշտ մեկուսացած), սա ալ իր ազդեցութեան որոշ և սահմանափակ դաշտը պիտի ունենայ. այդ դաշտին կամ միջոցին մէջ դնենք նոյնպէս մեկուսացած մետաղեայ չէզոք գլան մը, հորիզոնական դիրքի մէջ դնենք նոյնպէս մեկուսացած մետաղեայ չէզոք գլան մը, հորիզոնական դիրքի մէջ, և մէկ ծայրը դէպի գունտն ուղղուած։ Գլանը գունտին ազդեցութեան պիտի ենթարկուի. չէզոքութիւնը պիտի կորսնցնէ. իր երկու ելեկտրականութիւնները պիտի բաժնուին, գունտին հակառակը, հոս մօտակայքը, քաշուելով պիտի գայ հեռաւոյի գլանին գունտին մօտիկ ծայրին վրայ, մինչդեռ գունտինին նմանը, Դրականը, վանուելով պիտի ուզէ փախչիլ ու ուրիշ ճար չի գտնելով, պիտի հեռաւոյի միւս ծայրին վրայ։ Գլանին վրայ չէզոք մարդ մը պիտի գտնուի, այն ալ երկու հոսանուններուն իրարմէ բաժնուած տեղը պիտի ըլլայ, որ գլանին մէջտեղն է։ Երկու հոսանուններն իրարու, ինչպէս նաեւ գունտինին համազոր են։ Երբ գունտը հեռացնենք, գլանն իսկոյն կ'չէզոքանայ, մինչ ցորչափ գունտին ազդեցութեան տակ գտնուի, իր չէզոք վիճակը կորսնցուցած պիտի մնայ։ Մատով դպչինք գլանին այն ծայրին, ուր Դրական ելեկտրականութիւնը խտնուած է, սա փախուստի ճամբայ գտնելով, իր անտանելի կացութենէն կ'ազատի ու դէպ ի երկիր կ'հաստատի։ Երբ մատերնիս վերցնենք երկրին հետ հաղորդակցութիւնը խզենք, ամբողջ գլանը մթագան և ելեկտրականութեամբ մը պիտի ծածկուի։ Կարելի է մատդէք թէ կրկին անգամ մատերնս դպցնելով գլանին, սա պիտի կորսնցնէ իր մթագանն ալ, ու չէզոքանայ։ Պարագայ յայտ. հակառակներն իրենց սիրոյն մէջ այնքան յամառութիւն կ'դնեն որքան նմաններն իրենց առելութեան մէջ։ Ցորչափ գլանը գունտին ազդեցութեան, հմայքին ենթարկուած մնայ, մթագան ելեկտրականութիւնը գլանին վրայէն տեղ պիտի չերթայ։ Երբ գունտ և գլան տակաւ առ տակաւ իրարու մօտեցնենք, ասոնց մը պիտի գայ որ զիրար դիմաւորելու ջանքերնին, յաղթելով օդին ընդդիմութեան, գունտին Դրականն և գլանին մթագանն իրարու պիտի միանան ու չէզոքանան. (Նիրվանա՝). գլանն ալ պիտի չէզոքանայ եթէ տրդէն իր Դրական ելեկտրականութիւնը կորսնցուցած է, կամ Դրական ելեկտրականութեամբ պիտի ծածկուի եթէ զայն տրդէն կորսնցուցած չէ։ Այս վերջին պարագան կ'ցուցնի թէ հպումէն վերջ, հակառակներն ոչնչանալով, միշտ հպողներուն վրայ նոյն տեսակ ելեկտրականութիւն կ'գտնուի։ Երկու ելեկտրականութիւններու միացումը վատ հաղորդիչը, հոս օդը, այնքան կը տաքցնէ որ սա լուսաւոր կ'դառնայ, կ'ըսենք թէ անոնց միացումը կայծ կ'արձակէ. այդ միացման կ'ընկերանայ նաև յատկանշական ձայն մը։ Բնութեան մէջ այդ իրողութիւնները փայլակ, որոտում, չանթ կ'կոչենք։ (*)

Մ. Ն. ԲՆԱԳԻՏ

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ՔՐՈՆԻԿ

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐՆ ՈՒ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՏՓԼԻՍ, Ցնվր. 24

Ցնվ. 5, ԽԹԺան երեկոյին, Բաքուի Մարդասիրական ժողովին իր տարեկան հաստատուն այս տարի եւս այն Մարմնոյն ճաշարանի տրահին և Աշխատանքի Տան մէկ մասի մէջ սեղաններ պատրաստելով, պանդուխտներու և աղքատներու ճաշ տուած է, որոց սեղանին նստողներ են տեղւոյն տիկիններն ու օրիորդները, որք իր մասնաժողովին անդամներն են։ Տրուած ճաշն էր ձուկ, փիլաւ, պանիր և գինի զոր գոհունակութեամբ ճաշակեր են։ Նոյն ժողովարանական ժողովին ԽԹԺան ոտնին մէկ երկու օր մնացած, իր անդամներէն մէկ քանիներ ընտրելով, մասնաւոր ու հեռաւոր տեղերու հարիւրաւոր աղքատ ընտանեաց —արդէն պատրաստուած ցանկի մը համեմատ— ձուկ, բրինձ, իւղ, հաց և կարտոֆ ընտանիքներուն ալ դրամ բաժնած է, որ այնպիսի նուիրական սուրբ օրերուն, իրենց ընտանեաց ու զաւակաց հետ հանգիստ որազ ուրախ անցուցեն, ա՛ և է կերպով նեղ և կարօտ վիճակնուն դրժան մը գտնելով, զի չուն ներին յոյս մը բաց ի այս բարերարութենէն, զոր առատապէս բաժնած է այն Մարդասիրական Մարմնոյն։

* * Ցունուար 1ին, Տաշքենդի փոքրամանութիւնը կազմող Հայերը, Ասիական արկածելոց նիւթական օգնութիւն մը ընելու համար, գեղարուեստական բերրաս խումբ մը կազմելով ներկայացում մը առած են, ուր գրեթէ տեղւոյն բոլոր Հայերը ներկայ գտնուած են։ Ներկայացուցեր են երեք վոդվիլ, որոց մին Տիգրանի կեանքէն քաղուած։ Օտարականներ ալ ներկայ գտնուեր և գոհ մնացեր են՝ Մէջլին Ասիայ հիշա մէջ տեղը կատարուած այս բարենպատակ թատերախաղէն։

* * Այս տարուան ձմեռուան սառակութենէն պատճառած աղէտներուն լուրերն հետզհետէ կ'հասնին։ Ամասյա հին և 5ին, Ալեքսանդրաբուլի չրջակայքը 16 հոգի սառած են, որոց մէջէն 6ը Հայ են, որք ժողովուրդ գիւղերէն քաղաք եկած մէջտեղին ճանապարհին սառեր մնացեր են։ Մենդեան ոտնին պաշար առնելու համար ելած էին գիւղերէն։ Կ'ըսուի թէ այս տարուան ցուրտը չեմանուած է։

* * Կասպից (Գրբուլ գաւառ) չորս երիտասարդներ, ձիւնի սարսափելի սարսափն օգտուելու համար ճանապարհ կ'ելլեն անտառ երթալով փայտ կտրելու, որպէս զի անտառապահին չհանդիպին։ բայց դժբախտաբար իրենք առելով փայտ կ'կարին, և իւրեանց սիրելիները հեռաւոր օրն որանելով, հոն ալ սառած կ'գտնուին։

* * Պաշտօնապէս տեղեկագրուած է թէ Ասիական երկրաշարժէն մեռած են 4,485 հոգի և վիրաւորուած է 18,000 հոգի։ Մարգելանում մեռած են 229 հոգի, որ կարող էք ուսանիլ այս թիւերուն վրայ։

* * Ցնվր 11ին տեղի ունեցած է երկրաշարժ Բուլթալիս նահանգի Նախչիւան—Գէլէ գիւղը։ Գիւղի հողերուն վրայ երկու տեղ մեծ ճեղքուածքներ բացուեր են 80 և 60 սաժէն երկարութեամբ և 3 սաժէն լայնութեամբ։ Ճեղքուածքները լցուած են ջրով։ Անոնց քովի հողերը սկսեր են իջնել, ասիկա վտանգ կ'սպառնայ մօտը գտնուող տուներուն որոց սեպ-

(*).—Մնացեալն ս վերջը վոլտան թռով։

ՇԷՐԼՕԲ ՀՕԼՄՍԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ (79)

ՇԻԿԱՀԵՐՆԵՐՈՒՆ ՍԷՆՏԻՔԱՆ

Լեցուն րիվոլվէրս, բաւ Ուօտսըն, դրի մնաուկին վրայ որու ետին կծկուած էի։ Հօլմս ծածկեց իր լապտերն և ամենախորին մթութեան մէջ ձգեց մեզ, մթութիւն մը զոր տեսած չէի տակաւին, և որ սրսռեցուցիչ պիտի պատճառէր ինծի, եթէ տաքցած մետաղի տարտամ հոտ մը չմիշեցնէր մեզ թէ լապտեր մ'ունէինք հոնա, մեզ լուսաւորելու պատրաստ։ Ջիղերս վերջին ծայր պրկուած էին, և ակամայ ազդուած էի այս մառանին մթութենէն և պաղ ու խոնաւութենէն։—Մ'կ կողմէ միայն կրնան մեր ձեռքէն փախչիլ, մտմտաց Հօլմս։ Սաքս Բօսուորթի վրայ նայով տուէնէն։ Զենէ խնդրածս ըրի՞ք, ձօնս։

=Դրան առջև Բօմիսէր մը և երկու ոստիկան պահակ կեցուցի։

—Ըսել է քոլոր ելքերը գոցած ենք։ Հիմակ այլ ևս լռութիւն։

Սպասումն անվերջանալի երեցաւ մեզ։ կ'կարծէինք թէ արշալոյսը ծագած ըլլալու էր, մինչ, ըստ այն հաշիւներուն զոր ըրինք ետքը, այս կացութիւնն ժամ մը ևս քառորդէ մ'աւելի տեւած չէր։ Անդամներս հետզհետէ փայտ դարձած էին, այնքան կ'վախնայի ամենափոքր շարժում մ'ընելէ։ Ջիղերս վերջին ծայր գրգռուած էին և ականջս այնքան պրկուած որ ո՛չ միայն ընկերներուս հանդարտ շնչառութիւնը կ'լսէի, այլ նաև յաղթանդամ ձօնսի աղմկալի և Պանքայի Տնօրէնին թեթև և ընդհատ շունչը։ Մնուկը, որուն ետևը պահուրտած էի, չէր ծածկեր հողը։ Ծանկարծ աչքերս լուսաւոր ճառագայթ մը նշմարեցին։ Նախ լոյսի ցնցուղ մ'էր որ գծուեցաւ գետինն և իսկոյն անհետ եղաւ բարակ թելի մը պէս։ Վայրկեան մը ետքը, առանց կանխայայտ նշանի, ասանց աղմուկի, քարերուն միջև կարծես ճեղք մը կազմուեցաւ, և լոյսի ճառագայթն շնորհիւ նշմարեցինք ճերմակ ձեռք մը, գրեթէ կնոջ մը ձեռքը, որ կը ջանար քարերուն մէջտեղուանքէն դուրս ելնել։ Քիչ քիչ, պրկուած մատներով այդ ձեռքն հողին տակէն դուրս կ'ելնէր, յետոյ իսկոյն կ'անհետանար նորէն, և ամէն բան մթութեան մէջ կ'իյնար, բաց ի այն միակ լուսաւոր կէտն որ քարերուն միջև բացուածք մը ցոյց կուտար։ Այս անհետացում վայրկենական եղաւ։ Ձերմակ սպաքարերէն մին մէկ կողմ դարձաւ ազիողորմ ճռնչիւնով մը, և ձգեց ծակ մը որմէ ցայտեց լապտերի մը լոյսը։ Այն ատեն տեսանք երիտասարդի մը գլուխը, հետաքրքիր ակնարկով, յետոյ ձեռքեր՝ որոց միջոցաւ մարդը, բացուածքին երկու կողմերուն կրթնելով, վեր ելաւ, օգնութեամբ ծունկերուն, մինչև որ կրցաւ ոտք դնել մառանին մէջ։ Ետեւէն կ'քաշէր իրեն պէս նրբամարմին ու վտիտ ընկեր մը, ժամոյն երեսով, և քանի մը թել չիկագոյն մազերով։—Մուտքն ազատ է, մրմռաց առաջին եկողը։ Մկրատն ու պարկերը քովերնիդ են.... Մեծդ Աստուած։ Ոտք ե՛լ, Արշիպօլտ, ոտք ե՛լ։ Կորսուեցա՛ք։

Շերլօք Հօլմս իր թաքստոցէն դուրս խոյացած և ինքնակոչ մարդուն վզէն բռնած էր, մինչ միւսը խոռոչին մէջ կ'իջնէր պատուելով իր հագուստները զոր բռնեց Ձօնս։ Մեր լապտերին լոյսովը տեսանք րիվոլվէրի մը ծայրը, որ մեր վրայ ուղղուած էր, բայց Հօլմսի կարճ գաւազանը, իջնելով մարդուն դաստակին, որ կ'ջանար ինքզինքը պաշտպանել, քարին վրայ ձգել տուաւ զէնքը։—Անօգուտ է, Ձօն Բէյլ, բաւ Հօլմս մնդուանոյ ձայնով մը, ձեր գործը լմնցած է։

=Կ'տեսնեմ որ այնպէս է, պատասխանեց միւսը, ամենամեծ պաղարիւնով։ Կարծեմ թէ ընկերս փախաւ, թէև հագուստին կոճակները ձեռքերիդ են։

—Դրան առջև երեք հոգի կ'սպասեն անոր, բաւ Հօլմս։

=Օ՛հ, իրա՞ւ։ Ինծի կուգայ որ ամէն բան նախատեսեր էք։ Շնորհաւորութիւններս։

—Ես ալ ձեզ կ'շնորհաւորեմ, պատասխանեց Հօլմս։ «Շիկագոյն մազերու» ձեր գաղափարը տաղանդաւոր ըլլալիք։ ցոյց կուտայ և ստուգիւ շատ գործնական է։

=Հիմա պիտի տեսնէք ձեր ընկերը, բաւ Ձօնս։ Ծակի մը մէջ ինձմէ աւելի շուտ իջնել գիտէ, ըսելիք չկայ։ Երկնցուցէք ձեռքերնիդ, որպէս զի ձեռնապակի զարնեմ։

—Ձեր գաղտնի ձեռքերով մի՛ դպչիք ինծի, բաւ մեր ազնուազարմ կալանաւորը, երբ ձեռնակապին փականքը կ'գոցուէր։ Անշուշտ չէք գիտեր թէ բարձրագոյ

ները տարպուեր են գաղթել։ Դաւառապետը դիմեր է նահանգապետին, խնդրելով որ երկրաբաններ ղրկէ Նախչիրիս— Դէլէ։

*** Յունուարի 11ի լոյս 12ի գիշերը Թիֆլիսի Շեյոյի թաղամասի անլայտ չարագործները մանուկ են ողիսի գործարանատէր Արաքէմ Գասպարեանի տան, ուր ամենքը քնած են լինուած, և դաշոյնի հարուածներով սպանած են անկողնու մէջ Ա. Գասպարեանին, թափելով նրա փորոտիքքէ կեսը թեք կարուած և 19 տարեկան աղջի ձեռքը վիրաւորուած։ Նրանք ոչինչ չեն առած։ Չարագործները բռնուած չեն։ ՀԱՄԱՌՈՂ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՌՈՒՍԻԱ.—Բեռերպուրկի Քաղաքային Խորհրդարանն երկար վիճաբանութիւններ ունեցաւ Ռուսիոյ այս նոր մայրաքաղաքին հիմնադրութեան 200-դ տարեդարձը պատշաճապէս տօնելու կերպին վրայ։ Ի վերջոյ, ժողովականք հոն կայանքը տուին թէ պէտք է կրթութիւնը ժողովրդականացնելու համար հիգ մ'ընել այս առթիւ։ Բեռերպուրկի քաղաքը վեց միլիոն Ռպլ.ի փոխառութիւն մը պիտի հանէ, և անով նախակրթարաններ պիտի շինէ 25,000 աղաղ հոգոյ համար։ Նաև 1903—4 դպրոցական տարին սկսած, ուսումը ձրի պիտի ըլլայ Բեռերպուրկի օ'չ միայն տարրական նախակրթարաններուն մէջ, այլ և չորս—դասարանական ուսումնարաններուն մէջ, որք բարձրագոյն նախակրթարաններ են։

*** Պանեատի զօրաց սպաներուն հրաման զրկուած է Բեռերպուրկէն որ երկար տան բացակայ չըլլան, որպէս զի ե'րբ և կոչուին կարենան շուտով ծառայութեան մանել իրենց գունդերուն մէջ մարդանքի համար։

*** Երկրագործական նախարարն տարեսնութիւն տուաւ որ 1903 տարւոյն մէջ կազմուին 73 երկրագործական ցուցահանդէսներ, Ռուսիոյ, Սիպիրիոյ և Կովկասի զանազան շրջանակներուն մէջ։

ԹՈՒԼՈՒԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ.— Կհաստատուի թէ արդարեւ Մենելիք կայսրը խրած է իր յարաբերութիւնները Ֆրանսայի հետ, լսոր ղրկելով Ամարս Ապապայի Ֆրանսական դեսպան Մ. Լակարթ թէ իրեն հետայլ եւս հաղորդակցութիւն ունենալ չուզեր, և ուզէ կ'ընէ իր հարկերնիքը դառնալով։ Եթովպայի ինքնակալին այս առարկման Ֆրանսացիներուն նեղանալուն պատճառն այն է որ Ճիպութիի Ֆրանսական գաղթավայրէն դէպ Հապէշաստան երկնցած երկաթուղին անհասական գործ մը պիտի ըլլար, մինչ Մ. Լակարտ ըրաւ չըրաւ Ֆրանսական պետական գործի մը կերպարան տալու պոր, որով դեռ բացուցաւ ապագային մէջ Ֆրանսական միջամտութեան և ասնգալութեան։ Թէպէտ Բարիզի մէջ չատ մը հաւատարիներ տրուեցան Հապէշ զօրավար Բաս Մաքոնէնի, բայց օգուտ չըրաւ։ Մենելիք երկաթուղիի ընկերութեան և Ֆրանսական կառավարութեան միջեւ գոյացած դաշնագիրը բռնադարձում մը կ'նկատէ իր վեհապետական իրաւունքներուն։ Ֆրանսացիք կ'ըսեն թէ իրենց այժմ նւազ նպաստաւոր դիրքի մէջ են ի Հապէշաստան քան յիսուն տարի առաջ, երբ, 1843ին, Ֆրանսացի դեսպան Ռոշէլ տ'Էրիքուռ դաշնագիր մը կնքեց Հապէշաստանի հետ, որով Ֆրանսացիք պիտի վայելէին ամէնէն նպաստաւորած ազգին շնորհուած պայմաններն Հապէշաստանի մէջ, իրենց բերած ապրանքներուն համար 100ին երեք միայն մաքս տալով, մինչ հիմա 100ին 10 կուտան։ Նաև իրաւունք պիտի ունենային կալուած գնելու։ մինչ հիմա չունին այն իրաւունքը։ Աւելորդ է ըսել թէ Մենելիք քանի որ Ֆրանսացիներէն կ'պաղի, աւելի կ'տաքնայ Անգլիացիներուն, և նոյն իսկ իր նախկին թշնամիներուն՝ Իտալացիներուն հետ։ Անգլիացիք ալ ձեռնարկած են Սուտանի կողմէն երկաթուղի մը երկնցնելու դէպ Հապէշաստան։ Վաղ թող անուգան, եթովպական այն հին երկիրը, Ափրիկեան հողին վրայ մէկ հատիկ հին քրիստոնէական թագաւորութիւնը, երկաթուղիի հաղորդակցութիւն պիտի ունենայ Ջիբ՝ կարմիր Ծովու և Հնդկական Ովկիանոսի, և թէ Նեղոսի և Միջերկրականի հետ, կցուելով այն մայր—գծին որ Բարեյոյսէն պիտի գայ մինչեւ Խարթում, Գահիրէ, և Ալեքսանդրիա։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ.—Հին Ջաղոյի վրայով դէպ ի Պարսկաստան մտնելիք ռուսական երկաթուղին նախնական աշխատութիւնները լրացան։ Մէկն մի վերոգը պիտի չենուի 83 հազար Ռպլ. ծախքով։ (մէկ վերստ = մէկ քիլօմէթր և 78 մէթր)։ Հնաւանդ մը և թէ ստակի այն զոհողութիւնները զոր կ'ընէին այն ճարպիկ խարեբաները։ Ուրեմն, տունէն դուրս պէտք էր փնտռել իրենց նպատակը։ Բայց ինչ նըպատակ էր։ Այն ատեն յիշեցի պաշտօնէին հակումը լուսանկարչութեան համար և այն մենամղութիւնը զոր ունէր մատանին մէջ անայտ ըլլալու։ Մատանը։ Աւսարիկ խնդրոյն բանալի։ Խորհեցայ, և քննութիւն մը կատարեցի այս խորհրդաւոր պաշտօնէին վրայ, և տեսայ որ Լոնտոնի ամէնէն աներես և ամէնէն յանդուգն ոճրագործներէն միոյն առջև կ'գտնուիմ։ Ինչո՞ւ համար ամիսներով, օրը քանի մը ժամ, կ'փակուէր այս մատանին մէջ։ Ինչո՞ւ։ Վասն զի անչուշտ ստորերկրեայ ճամբայ մը կ'փորէր ուրիշ չէնքի մը մօտենալու համար։ Այս եզրակացութիւններուն վրայ էի, երբ ձեզ հետ պատրաստ եմ։ Ամբ և Բօպուրկ Սքուէր գացինք։ Հոն, անչուշտ զարմանք պատճառեցի ձեզ, գաւազանովս գետնին զարնելով։ Արդարև կ'ուզէի հասկնալ թէ մառանը դէպ առաջ թէ ետ կ'երթնար։ Յետոյ դուռը զարկի, և ինչպէս կ'յուսայի, պաշտօնեան եկաւ բացաւ։ Արդէն գործ ունեցած եմ իրեն հետ, բայց երեսը տեսած չէի։ Ակնարկ մը ձգեցի ծունգերուն վրայ, որք էին այնպէս ինչպէս կ'սպասէի տեսնել։ Դուք ձեր աչքով դիտեցիք անչուշտ թէ տարբերութիւն ծունգերուն կողմը մաշած, ճմրթեալ մը և արատաւորուած էր։ Ասիկա կ'ցուցնէր թէ ծակի մը մէջ ժամերով կ'աշխատէր։ Ինչ նպատակ կ'փորէր։ Աւսարիկ ասիկա կ'ուզեր գիտնալ։ Փողոցին անկիւնը դարձայ, և տեսայ որ «Լոնտոնի և արուարձանի Պանքան» կ'երկարէր մինչև մեր բարեկամին բնակարանը։ Հանելուկը լուծուած էր այս գիտով։ Երբ դուք նուազանդիէէն եկաք տուն դարձաք, ես գացի Սքոթլէնտ Եարտ, Մր. Ճոնսն և Պանքային Վարչական Խորհրդոյ նախագահին։ Այս այցելութեանս արդիւնքը գիտէք։

=Վերջապէս, ինտոր գիտցաք որ, հարցուցի, իրենց փորձն ա'յս գիշեր պիտի ընէին։

—Շատ պարզ է։ Հռչակաւոր Սէնտքային գրասենեակին գոցուիլը ցոյց կուտար թէ Մր. Ուիլսոնի ներկայութիւնն իրենց հոգը չէր այլ ևս, կամ այլապէս, իրենց ներքսուղին աւարտած էին։ Իրենց համար շատ կարևոր էր կարելի եղածին չափ շուտ օգտուիլ անկէ, վասն զի կարելի էր որ իրենց ըրածն երևան ելնէր և նոյն իսկ գրամն հոնկէ վերցուէր։ Մասնաւորապէս շաբաթ օրը կ'յարմարեր իրենց, քանի որ երկու օր միջոց կ'ունենային փախչելու համար, առանց գողութիւնն երևան ելնելու։ Այս բոլոր պատճառներուն համար էր որ ա'յս գիշեր կ'սպասէի իրենց։

=Ձեր տրամաբանութիւնը կատարեալ էր, ըսի անկեղծ ոգևորմամբ մը։ Իրողութիւններու այս երկար շարքին մէջ պակաս մը չկայ։

Այս գործը... ձանձրոյթէ աղտեց գլուխ, պատասխանեց Հօլմս յօրանջելով։ Ա՜հ՛ղ, աւսարիկ Նորէն պաղարեց գլուխ ձանձրոյթը։ կեանքս ուրիշ բան չէ բայց եթէ յաւիտենական ճիգ մը ամէն օրուան միջոցներուն ազատուելու համար, մթոլորտիս մէջ ոչ մի հետաքրքրական կողմակերպութիւնը վերածելու այնպիսի կողմակերպութեան մը, որ համեմատ ըլլայ նոր ժամանակներու ոգւոյն և ողջմտի պաշտպանութեան պէտքերուն։ Վիճաբանութեան շարունակութիւնն յեսնագանելուս երեքշաբթի օրուան։

ՄԱՏՐԻՏ.— Ամենուրեք հարթուեցաւ անտեսական—գործաւորական տագնապը։

ԲԵՌԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Երկաթուղին գծէն եկաւ Սթրատսոգի և Էքսարէրինօսլաւի միջև։ Երկաւ հոգի մեռան և 45 հոգի վիրաւորուեցան։

ՊԵՐԼԻՆ.— Բրուսիոյ և Պաւէրի մեծ դքսութեան յարաբերութիւնները խզուեցան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՒՄՊԼԻ—ՔԱԴՈՒՑԵԱՆ ԴԱՏԸ.— Բոլէլ, 11 Փետր.—Այսօր առաջին անգամ ըլլալով Իւմպէռ. ոնասանիքն երեքաս հանրութեան, բնականաբար իրեն արժանի տեղի մը վրայ, այն է՝ դատարանին մէջ։ Ներկայ էին Թէրէզ Իւմպէռ, յամուսիրը՝ Ֆրեսերիք, քոյրը՝ Օ. Մարի Տօրինեաք զոյգ դատի կոչած էր տեղանաւոր Քադոյ, այն պարտաւորեալ որ հիմէն սարեց խարեբաներուն չէնքը։ Տիկին Իւմպէռ այսօր Պոստ. դատարանին առջև՝ ոչ թէ իր անքաւ հարստութեան ինչպէս տրամաբանուն վրայ, այլ ըրած անուանականութեան համար պատասխանել հրաւիրուեցաւ։ Տիկին Իւմպէռ. իր գլուխը դատարանի միջոցին ժամանակ վասնելու նպատակով իրեն։ վերչաուս ամբաստանեալ Մ. Քադոյ։ Ամբաստանագիրն տարագրած էին Թէրէզ և Ֆրեսերիք Իւմպէռ, Մարի Տօրինեաք։ Այժմ։ դատական նախարար Մ. Վալէ, իբրև փաստաբան Քադոյի, տարկած էր թէ Քադոյ չի կրնար ամբաստանուիլ, վասն զի արհեստով վաշխառու չէ և Ֆրանս. Օրէնքն արհեստով վաշխառուները միայն պատժելի կ'դատէ։ Քադոյ ուզեց Իւմպէռներուս հետ ունեցած գործառնութեանց մէջ իր պատասխանութիւնն ապացուցանել, թէպէտ տիկին Իւմպէռ Մարիի թերթերուն մէջ զինքն իբրև վաշխառուներու ամէնէն սոսկալին մեղադրած էր։ Այսպէս ահա այսօր ամբողջ Բարիզ նամերգանքը վայելեց խարեբայութեան այն մեծ դատարանն, որ մէկ քանի տարի պիտի տեւեցնուի։ Դատարանը չատ փաքր ըլլալուն հազիւ 180—200 անձինք կրցան տեղ գտնել։ հաղորդուողներ ալ եկած էին Իւմպէռները տեսնելու համար։ Ունկնդիրներուն մէջ էին Մ. Թէյսս, Տիկին Ժիր, Լիւսօվիք Հալէվի, որ անշուշտ եկած էր օրերայի մը նիւթ հանել իրեն, ելմտական նախարարին կնոջ՝ Տիկին Ռուվիէ և Մատամ Գալման Լէվի։ Սրահին մէջ ամէնուն ուշադրութիւնը լարուած էր՝ կարծես ըսելիքներէն բան մ'իսկ չկորսնցնելու նպատակով, երբ նախագահն հրամայեց ներս մտցնել ամբաստանեալները։ Կէս օր էր։ ունկնդիրք տաքի ելան։ ամբողջ սրահին մէջ ահա նայ, ահա անայ են բառերը կ'լսուէին միայն։ Պաշտօնեայ մը զուա զուա ներս մտցուց զանոնք։ Ներս մտաւ նախ Օր. Մուսի Տօրինեաք, վարկա քայլերով։ կարմրագոյն ու մաշած չեռակ մը և ծովային տարազի սև գլխարկ մը կ'կրէր։ Այս յաւիտենական նշանածը վարդագոյնի մը կ'նմանի։ Իր պարզութիւնը լաւ ազդեցութիւն ըրաւ։ ամբաստանեալներուն նստարանին վրայ նստաւ, աչքերը խոնարհած։ ասոր յաջորդեց Ֆրեսերիք Իւմպէռ և նստաւ Մարիի քովն։ Ֆրեսերիք երկնանհասակ, թիկնեղ անձ մ'է չքեղ և ճաշակաւոր հագուստ, ձեռքը բռնած էր սև գլխարկ մը։ Վերջապէս, քիչ մը սպասցնելէ եաքը մատ Տիկին Իւմպէռ, ոգ մինչեւ հասակաւ գիրուկ կին մ'է։ Խառնվութեան հետքն անգամ չկար իր դէմքին վրայ։ իր շարժուածները, արդուզարդին պէս, պարզ են։ կարմ սև գլխարկ մ'ան. զարդ, վիրկն չարվ ոսկէսի գորշագոյն մուշտակ մը և սպիտակ ձեռնոցներ։ Ա ուսին գործն եղաւ ողջագուրում մը իր երկանն հետ, վասնզի Բարիզ հասնելէն ի վեր տեսած չէր զայն։

ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

*** Նախ Ֆրեսերիք Իւմպէռ բարձրաձայն ըսաւ իր անունը։ Մարի Տօրինեաք՝ չլսուելու չափ ցած ձայնով։ Նոյնգանն ապա Մեն Թէրէզի ուղղեց իր հարցումները։ Տիկին Իւմպէռ պատասխանեց,— չեմ կրնար ճիշտ տարիքս բսել, ծնունդեան թուականս չեմ գիտեր, 40 տարի մ'ըլլալու եմ, մեկ քանի ամիս աւելի կամ պակաս։

Նախագահն ապա հարցուց Քադոյի թէ ի՛նչպէս կ'ըլլայ որ Եգիպտոս դրկուած են իր մասուկի տեարները, զորս փարձգէնները պիտի քննեին։

Քադոյ.— Դիպուածի բերմունք է ատիկա։

Տիկին Իւմպէռ.— Եթէ մարդ գիտնայ թէ որչափ տառապեցանք։ ես կրնամ այժմէն իսկ բսել թէ ես նախամեծար կ'համարիմ մ'ալս տեղ նստիլ քան այդ մարդուն դիրքն ունենալ որ այդպէս կ'ասէ։

Նախագահ.— Հանդարտեցէք, խօսելու կարգը ձեզի պիտի գայ։ Բսէք, Մ. Քադոյ, ինչո՞ւ համար միշտ փարձգէտներու հարցաքննութենէն խոյս տուիք։

Քադոյ.— Վասնզի Տիկին Իւմպէռ միշտ բարձրաստիճան պաշտօնատարի մը, Մ. Ժաքէնի հետ ընկերացած էր։

Նախագահ.— 1893ին Տիկին Իւմպէռ ձեզ նստակ մը գրեց շնորհակալ ըլլալու համար ձեր ծառայութեանց համար, Տիկին Իւմպէռ կ'ըսէ թէ ձեր տեղեակ Տքդ. Բոյթլինկեր խմբագրած է այդ նամակը, ծածկելու համար ձեր վաշխառութիւնը։

Քադոյ.— Սուտ է, ես երբեք վաշխառութեամբ գրաւ փոխ տուած չեմ Տիկին Իւմպէռի։

Ամբ նախագահն հրաւիրեց Տիկին Իւմպէռն որ մեղմութեամբ խօսի։

Տիկին Իւմպէռ.— Իմ ցաւս չատ մեծ է։ կ'գոյամ ամէն բան առալ մտածելով այն վիշտը զոր ես պատճառեցի իմ շատ անիքիս ու թոռիկներս։ Կ'ուզեմ որ այնարկ գիտնայ թէ Մ. Քադոյ իմ դժբախտութեանս պատճառ եղաւ։ Այս տարեն պիտի չէլլար եթէ պարկեշտութեամբ վարուէին ինձ հետ։ Առուած պիտի պատժէ Քադոն, ես անոր հետ գործի յարաբերութեան մտած ատենս 200,000 ֆրանք փոխ տուաւ 120,000 ֆր.ի գոհարեղէն ալ վերկեղ հաշուելով։ Այդ գոհարեղէններն ինձ բերուած յանձնուած ատեն տեսայ որ ատանը 120,000 ֆրանք արժող բաներ չէին։ Քադոյ ինքզինքն արդարացնել ուզելով ըսաւ թէ իր մտերիմ բարեկամ Մ. Հասս մարգարիտներ փոխած է Քադոյ պատճառ եղաւ մեզ Գէլէյտոնի հողերն երեք միլիոն ֆրանքի ծախսաւ առնելուն։ Ասոր համար դրամ փոխ տուաւ պայմանաժամին երկարելու համար ատանց տոկոսներն հաշուելու 500,000 ֆրանք պահանջեց։ Շատ աղաչեցինք բայց անխախտ մնաց։ Այդ ատենէ ի վեր ամէն անգամուն պայմանագիր մը երկարելու համար 18,000—200,000 ֆրանք առաւ մեզմէ Մ. Քադոյ այնպիսի մեծ վաշխառու մ'է որ ոչ ոքի հանդիպած չեմ ես։ Մեր վաշխառուները կ'գտնուին փոխանակագիրներով։ իսկ սա՝ լոկ պանքոյ կ'նմանի։ Շատ գիշերներ անքնութեան անցուցի իրեն համար։ առանց Քադոյի պիտի կրնայինք զմեզ նորէն գտնել։

Տիկին Թէրէզ ապա չատ մեծ լեզուաբանութիւնով գործերուն մասնամասնութիւնը պատմեց և այնպիսի ֆնու բառեր գործածեց որոց համար խոսիլ կրնամ բառեաւ նախագահէն։ Քադոյ հարիւրին 60 65 տոկոս առաւ մինչ, ըսաւ տիկին Իւմպէռ, բայց չատ պարգաներու մէջ ալ հարիւրին 300էն մինչև 400 պատանչեց։

Քադոյ բողոքեց այս զրպարտութեանց դէմ։

Թէրէզ.— Շատ բարկացած, գրգռուած ըլլալուս համար այս մարդուն դէմ, որ մինչև իսկ Գասուսյ Լէգէնի պատասխանն ունի, ամբաստանելի զինքն իրեն վաշխառու։ Քադոյ իր տեարկները Գասիրէ զրկեց։ Մարդ զրկեց մեզ հաստատելու համար որ ետ առնենք մեր ամբաստանագիրը։ Քադոյ չատ կ'վախնար և խնդրեց ինձմէ որ ետ առնեմ ամբաստանագիրս։ Ես հաւանեցայ այդպէս ընել բայց հարցաքննիչ դատաւոր Մ. Լէյյոէ, ըսաւ թէ «ալ այդ մարդն Արդարութեան կ'պատասխանէ։ Մ. Լէյյոէ խստագոյն մինչև իսկ Քադոյը ձերբակալելու չափ յասալ չերթալ, և այդ խնդիրը վերջացաւ այսպէս։ Քադոյ որ խստացած էր մեզ ետ տալ մեր փոխ" գիրը, խօսքը չըռնեց։

Քադոյ.—Կ'կերքեմ այդ խօսքը։

Թէրէզ.—Դուք մեզ եկաք մեր ներողութիւնը խնդրելու. դուք մեր շնորհը խնդրեցիք։

Նախագահ.—Մ. Քադոյ, խստացած էք շրջաբերութեան մէջ գտնուած Իւմպէռեան փոխ" գիրն ետ առնել և Տիկին Իւմպէռի մէկ միլիոն վճարել։

Քադոյ.—Այո՛։

Նախագահ.—Ինչո՞ւ համար։

Քադոյ.—Վասն զի Տիկին Իւմպէռ ըսաւ իսկ թէ ինձ դէմ ձերբակալման կրաւման մը հանել տուած է և թէ իր յարաբերութեանց շնորհիւ կրնայ դայն գործադրութիւնէ դադրեցնել։

Տիկին Իւմպէռ.— Ես ճշմարտութիւնն ըսի արդէն։ Մ. Քադոյի փաստաբան Մ. Վալէ, որ այժմ ազատեց Քադոն. սակայն ընելու համար պէտք էր Իւմպէռները կոչանել, բնաջինչ ընել զանոնք, ամբաստանել ամօթալի յանցարարներով։ Ուշչափ ալ մեծ ըլլայ մեր դժբախտութիւնը, պիտի կրնամ ասկալ անոր. բայց չեմ կրնար չյայտարարել որ Քադոյ վաշխառու է։ Այսօր ուրիշ բան չեմ կրնար ըսել. բայց մեծ դատին օրը դատական նախարար Վալէի վրայ ալ պիտի խօսիմ։

*** Կարգն եկաւ Ֆրեսերիք Իւմպէռի, որ իր իրաւաբանական հմտութեամբ և ճարտասանութեամբ հիացուց իր ունկնդիրները. միայն իր կնոջ դերին, անոր կամազուրկ ու խոնարհ գործիքը ճանչցուած մարդն այսօր լեզու կարած էր։ Նախ մեղադրեց այժմու դատական նախարար Մ. Վալէն, ըսելով թէ ինչո՞ւ համար Քադոյ այդ մարդն իրեն փաստաբան ընտրեց, որ իբր իրաւագէտ նշանակութիւն չունի։

Նախագահ.—Եթէ այդ եղանակաւ շարունակէք, պիտի արգիլեմ ձեզ խօսելէ։

Բայց Ֆրեսերիք Իւմպէռ Քադոյի գործին մէջ Մ. Վալէի բանած ընթացքն այն քան խիստ կերպով քննադատեց որ Նախագահն սպիտակեցաւ լեռնցնել։ Ապա Ֆրեսերիք ընդնդմարել սուաւ թէ կառավարութիւնն անուղղակի կերպով թոյլ տուաւ որ ինք և իրեններ փախչին։ Հազիւ Մարիա հասեր էինք, ըսաւ, և անոնց կառավարութիւնն իմացաւ մեր թաքստոցը։

Նախագահ.— Ձեր այդ ըսածներն այս դատին վերաբերութիւն չունին։

Թէրէզ (մէջ նետուելով) Այո՛, ամբ նախագահ, իրաւունք ունիք, ասանք և ուրիշ չատ բաներ մեծ դատին կ'վերաբերին։

(Մնացեալը վաղուան նոյով)

ՔՆԷԱՅՈՐԹԵԱՆ ԴԵՐՆ ԻԵՆԱՆՈՒ ՀԻՒՆ ԽՆԴԻՍՆԵՐՈՒ ՄԷՋ.—Պերլինի Ոգեհարցուկներու Ընկերութիւնն անցեալ Դշ. նիստ գումարեց «Մագնիսական Ընկերութեան» հրաւէրով, բողոքելու համար այն տարաձայնութեան դէմ թէ Փրոն իրնոդիզէ ընելով յաղողած էր հրապուրել Լուիզ Ռշխանուհին։ Նշանաւոր քնածուկ (իրնոթիզէօռ) Ռայնհօլտ Կեռլինկ յայտարարեց թէ մասնաւոր պարագաներ կարդրած են զինքն Փրոնի դէպքին վրայ։ դարձեալ անձերն իրնոդիզէ ընելը չատ դժուար է, և եթէ կարելի ըլլայ իսկ, անհնար է տեսական ազդեցութիւն մը ձեռք բերել։ Բանախօսն այս առթիւ մէջ բերաւ տարիներէ ի վեր ունեցած փորձառութիւնը։ Հետևաբար, Փրոնի այս ծանօթ խնդրոյն մէջ իրնոդիզմի դեր չունենալն հաստատեց և ժողովականք միաձայն հաստատութեամբ հաստատեցին բանախօսին եզրակացութիւնը։

*** Պրիւսէլի մէջ զրոյց տարածեցաւ թէ Լուիզ Իշխանուհին զղջացեր է Մէդէրիի դարմանատունն երթալուն համար։ Չի գիտեր եղեր որ ղղագարնո�եան և խելայեղներուն մէջ պիտի մնայ և իր ազատութիւնը չպիտի յարգուի։ կ'կասկածի թէ յայտարարեալ այդ դարմանատունը տարին զինք, որովհետև Տրէզդենի դարմանատունը Նիստ պիտի գուսարէր։

ՇԵՆՔՍԻՐԻՐ Ի ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Պերլինի Արքայական Գրադարանին մէջ Շեյքսպիրիան ուսումով պարապող քննադատ մը յայտարարեց թէ Շեյքսպիրի գործերուն առաջին պրակը, որ 1623 թուականը կը կրէ, և զոր Վիրգիլիս Ա. Կայսրը նուիրած էր Գրադարանին, ամբողջովին փաստուած է անհոգ և չարամիտ ընթերցողի մը կողմէ. «Թիմէտի օվ Էրրորսի» (Սխալներու կատակերգութեան) ամբողջութիւնը կարդացած տարուած է։ այս կոբուական անդարմանելի է, կ'ըսէ Ագանարտի Պերլինեան Գազէտին, որովհետև տողային պրակին միւս օրինակներն անհասանելու ձեռքը կ'գտնուին։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ.— Մ. Աբնէի միտիքական օրերն, Մարիամ Մագդալենայի, անցեալ Բշ. գիշեր ներկայացուցաւ ի Նիս, ընաիր բազմութեան մը առջև։ Տեսարանն աքանչելի էր թատերաբեմին վրայ։ Աստուածաշնչական պատկերախաղերն իրարու կ'յաջորդէին զմայլելի գեղեցկութեամբ։ Օր. Լինա Բաքարի պատուական ձայնով մը երգեց և կատարեց Մարիամ Մագդալենացիի դերը։ Ի վերջ ներկայացման Մասնէ ինք հրաւիրուեցաւ թատերաբեմին վրայ, և ջերմագին ծափերով ընդունուեցաւ. բուսնստագէտ և երախտագէտ բազմութեան կողմէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆԵՔ

Պետական Խորհրդոյ Վճռաբեկ Ատեանի անդամ անուանուեցան եվմական Տիգրին անդամներէն Թէյլի պէյ և Վերգանիկ Ատեանի անդամներէն Թաւատ պէյ։

Պետական Խորհրդոյ եվմական Տիգրին անդամ անուանուեցաւ Նախագահ Ատեանի անդամ Ցէկիմ պէյ, որուն յաջորդեց օգնական—անդամ Շեվգեր պէյ։ Բ. Դրան Իրաւագէտ Խորհրդականաց Սենեկին օգնական անդամ անուանուեցաւ Խարբերդի Թղթակցութեան գլուխի տնդամ Բէշիա պէյ, պահելով նաև Խարբերդի պաշտօնէից յանձնաժողովին Ա. քարտուղարի պաշտօնը։

—Դէլանայի (Փասվա) Գայմագամ անուանուեցաւ Կարթալայի Գայմագամ Հիւսնի էֆ., որուն յաջորդեց Գէլանայի Գայմագամ Հիւսէյին Հիւսնի էֆ.։ Կիլանի Գայմագամ՝ Մրլբիի վարժարանին ղեկանուտար Իսմայիլ Հաքգը էֆ. որ Էսբիրնէի կուսակալութեան քով կ'ծառայէր։

Էնկիրիի Նախագահ Ատեանի ընդհ. դատախազի օգնական անուանուեցաւ Սինոպի Պատժական Նախագահ Ատեանի նախագահ Թէվֆիգ էֆ. որուն յաջորդեց Մշոյ Պատժական Նախագահ Ատեանի նախագահ Սիւլէյման Ցայիգ էֆ.։

Մասուրի Վերաքննիչ Ատեանի պատժական ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ Մամուրեզ—իլ—Ազիզի Վերաքննիչ Ատեանի նախագահ Մէսուտ էֆ. որուն յաջորդեց Վանայ նահանգի Վերաքննիչ Ատեանի պատժական ճիւղին նախագահ Հասան Սամի էֆ.։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԳԱՐԻԱ.—Սոֆիայէ հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Պուլկար կառավարութիւնը, բարեկարգութիւնն ու անդորրութիւնն ապահովելու համար, մտադիր է զինուորական վարչութիւն հաստատել քանի մը գաւառներու մէջ։ Պատերազմական նախարարութիւնը չըբարկանով սը խաու ազդարար է ապաներուն, որ զգուշանան խռովարար ընկերութեանց յարել։

—Պուլկարիէն Մէջ լրագիրը կ'ըսէ թէ Սոֆիայի ոստիկանութիւնը 25 խռովարարներ ձերբակալելով բանտարկեր է։ Գաւառներու մէջ ևս զսպողական միջոցներ ձեռք առնուած են։

—Պուլկարիէն Վէնէնն—Բոսֆոր լրագիրը կ'հաստատէ թէ պուլկարական գործակատար Մ. Կէշֆ Վարդապետ Մ. Տաւէֆի բանտաւոր, կայսերական Պալատ Ա. Քարտուղար Թահսի փաշայի երթալով, ապահովութիւն տուեր է թէ Պուլկար կառավարութիւնն ամէն միջոց ձեռք պիտի առնէ Թուրքագաւառի սահմանագլուխի վրայ բարկարգութիւնն ու անդորրութիւնն ապահովելու համար։

—Պուլկարիոյ Նախարարաց Խորհուրդն Ուրբ. օր տրամաբանի նիստ գումարեր է Ֆերդինանտ իշխանին նախագահութեամբ։ Որոշուեր է զինուորական վարչութիւն հաստատել Ֆիլիպէի, Բէսօթիէնիի, և մինչև իսկ Սոֆիայի մէկ մասին մէջ, և ազգաբ միջոցներ տեսնել անդորրութիւնը վրդովող խռովարարներուն դէմ։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.—Փոնիա — Երէյլիի գծին շինութիւնն սկսեալ համար, Եպարքոսական պաշտօնատան մէջ քանի մ'օրէ ի վեր կատարուած խորհրդակցութիւնք Շբ. օր վերջացան, և արդիւնքը Մազպաթայով մատուցուեցաւ Մեծ—Եպարքոսութեան։ Նախարարաց Խորհուրդն իր երեկուան նստին մէջ ի նկատ պիտի առնէր զայն։

ԽՈՒՎԱՐԱՐՔ. — Պոլսոյ Վերաքննիչ Ատեան Ընդհ. Դատախազութիւնը ներբակալման հրամանագիր հանած է Սեպուհ Սէմէրճեան անուն անձին դէմ, որ մատաստանուած է թէ Եգիպտոս փախած, և անկէ Աթենք անցնելով, խռովարար հրատարակութիւններ ըրած է։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Յունաց Պարիսարք Տ. Եսաքիմ Գ. Շբ., որ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցաւ Բարձ. Մեծ-Սարքասին հետ։

—Նոյնպէս Գերման դեսպան Պարոն Մարշալ, Օսմ. Վանքայի Ընդհ. Տնօրէն Մ. Կ. Օպանոս, Բօսնիական Վեհազի, որոնք պիտակ դեսպանն ու հեղինէ զարձակաց

տարը Շբ. օր ընդունուեցան Մեծ–Պարքստէն։ Գերման և սերպ դեսպաններն և հեկլէն գործակատարն ապա տեսակցեցան նաև Արտաքին գործոց Նախարարին հետ։

—Անառաջուոլի Երկաթուղւոյ Ընդհ. Տնօրէն Մ. Զանտէր և Տնօրէն Մ. Հիւկ նէն երէկ Բ. Դուռն երթալով, յաջորդաբար տեսակցեցան Բարձր. Մեծ–Պարքստէնի և Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարը Զինի փաշայի հետ։

ՏՐԱՄՈՑԻ ծախսու մշակողներն որոշեր են իրենց տարեկան վճարմանց վրայ 5 %ախնայողութիւն մ'ընել, դրամագլուխ մը տեղադրելու համար։ Տրամ տարին մէկ միլիոն օխա ծխախոտ կ'արտադրէ, որուն մէկ օխան եթէ 20 դր է ծախսուի. 5%ն էն տարեկան խնայուած գումարը 10,000 ոսկի կ'ընէ։ Եթէ երրեք ընկերութիւնը 20 տարի շարունակէ, 200,000 ոսկի դրամագլուխ մը պիտի ունենայ։ Իսկ եթէ չբնակայ գուշաբակները, ինչպէս Գովա. լա, Սարը–Շապան, Սէրէզ, Տէմիրխաբ և այլն, որ հանրաուտարեն իրենց արտադրութիւններով, ուզեն միանալ Տրամայի, ընկերութեան դրամագլուխը 5–6 տարուան մէջ 500,000 ոսկիի կրնայ հասնիլ, որով մշակներն այլ ևս պէտք չեն ունենար վճառականներու կանխավճարներուն, և ծանր տոկոսներ վճարելու հարկէն կ'ազատին։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ.— Բ. խբի գործարանին Տնօրէնը ծանոյց ծովային նախարարութեան թէ քիչ օրէն ճամբայ պիտի հանէ այն արտադարուած թնդանօթները, որոցմով պիտի զինուին Արքունի Նաւարանին մէջ նորոգուող ութ զրահաւորները։

ՊԱՐԻԶ ՇՈՒՐՋ Օսմ. ծովեզերքներուն վրայ վեց նոր պահակաշոներ պիտի շինուին, արդիւնուած իրեղէններու մաքանոցներուն ներծուին արգիլելու համար։

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղւոյ բարձր յանձնաժողովը շրջաբերականով մը ծանոյց պետական պաշտօնատոնց թէ դատարան ներու մատուցուած աղերսագիրներն եւ անոնց յարակից թուղթերը միայն կնամագրի մէկ ղր ի տուրք պիտի վճարուին, իսկ կառավարական պաշտօնատոնց թէզքերները, թագիրներն և այլ պաշտօնաթուղթերը, ինչպէս նաև ցամաքային ու ծովային բանակներու զրահներուն խնդրագրերն ազատ պիտի մնան նոյն տուրքէն։

ՄՍԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Ի պատասխանի Բաղքապետութեան այն թէզքերէին որով կ'գանգատէր թէ անանոյշները, 2–3 հիւանդ ոչխարներու համար, ամբողջ հօտը քարանդիսի կ'նեթարկեն և ալ կերպով արգելք կ'ըլլան Պոլիս բաւական թանաւ ոչխար գալուն, Հանքաց և Անառաց և Երկրագործական Նախարարութիւնը գրեց Ներքին գործոց Նախարարութեան թէ գիտութիւնը չի թոյլատրեր ազատ թողուլ ամբողջ հօտ մը, եթէ անկէ քանի մը ոչխարներ տարփոխիկ հիւանդութեամբ վարակուած են, որովհետեւ հիւանդութիւնն հօտին մնացեալ մասին միջոցաւ կրնայ ծուալիլ գաւառին մէջ, եւ հետեւանքը կ'ըլլայ բազմութիւն ոչխարներու կոտորածը, և մսի գնոյն ալ բարձրացուցը։ Այսու հանդերձ, Երկրագործական Նախարարութիւնը կ'ըսէ թէ հրաման պիտի տայ անանոյշներուն, որ կարելի եղած ամէն դիւրութիւններն ընծայեն։

—Սամսոնէ եկող Բաքէի չգենաւը 1332 ոչխար բերաւ Պոլիս։

ՕՍՄ. ԿԱՆՈՒԱՑԻ ԸՆԿ. ՏՆՕՐԷՆ Մ. Կա Օպուանօ, Ուրբ. օր Սէլամլըքի տարեգրութեան ներկայ գտնուելէ վերջ, պատիւ ունեցաւ մասնաւոր ունկնդրութեան ընդունուելու Վեհ. Սուլթանէն։ Մ. Կ. Օպուանօ իր խորին երախտագիտութիւնն յայտնեց այն հոգածութեան համար զոր Ն. Կ. Վսեմութիւնը բարեհաճած էր ցոյց տալ իր ընտանեաց, իր հօր մասնաւոր տաքիւ։

ՍԷՄԼԻՆԻ Օսմ. հիւպատոս Գրիգոր էֆ. հանգստեան կոչուեցաւ 500 ղր. ամսական կանոնով։

ԻԶՄԻՐԻ Արմենիա լրագիրը, որ դաս դրամի դատապարտուած էր, տրամուեցաւ իր հրատարակութիւնը վերսկսելու։

ՄԵՏԱՔՍԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.—Իրաւ է որ մեսաքսի զանազան հրապարակներէն առնուած լուրերը նախորդ չորքներու ոգեւորութիւնը չեն ծանուցաներ, սակայն անկարելի մ'եւս կ'հաստատեն գիներու հաստատութիւնը, որ տրդէն քանի մը շաբթներէ ի վեր հրապարակին վրայ տիրապետելու եղած է։ Եւրոպայի գրէթէ ամէն կողմէ, հրապարակի վրայ տեսնուած մեսաքսի և խոզակի մթերքն ամբան քիչ է որ ոմանք կ'կարծեն թէ այս կամ այն տեղն տարանք պահուած է։ Ապրանք պահուած ըլլայ թէ ոչ, ոչ նուազ տարգ է նաեւ որ այսոր հրապարակի վրայ ծախուած փնջ քաքանակ մթերքին տրժէքը տակաւ զարթոնցնելու կ'ծառայէ։ Արդէն մեսաքսի եւ խոզակի գիները, որք անդեմ տարուան գիներէն զգալապէս բարձրացած են, բոլոր հրապարակներու վրայ հաստատ կ'ընդունին, և ուելի ևս պիտի տարապնդուին, երբ հաւանաբար մեսաքսայ հիւսուածներու չինութեան եղանակը ակոր։ Մարսիլիոյ մէջ Սուրիոյ խոզակները մինչեւ 11.25 ֆր.ի գնով կ'գանեն Ա. տեսակներուն համար. Բ. տեսակները 4.10 ֆր., և խառնուրդները 10.70։

ԱՆՏԱՌՆԵՐԻՆ ՀՐԿԻԶՈՒՄԸ.—Ցաւնեի է թէ պետական անտառներուն մէջ, մանաւանդ ամառը, յանախակի հրդեհներ կ'պատահին, որոց մէկ մասն եթէ արկածի արդիւնքն են, մեծ մասն ալ չարամտութեան հետեւանք, բան որում հաւիներն արտաքոյ բանալու և երկրագործները վարելի հող գտնելու համար անխղճաբար կրակի կուտան հաղարաւոր ծառեր, որոց կանանաւոր հատումը մեծամեծ գումարներ կրնայ բերել Պետական Գանձուն։ Հանքաց, Անառաց և Երկրագործական Նախարարութիւնը այս ամարտնութիւնն ի նկատ առնելով, Մեծ–Պարքստութիւնէն խնդրեց օրէնքին արտադրած պատիժները խստիւ գործադրել հրդեհի հեղինակներուն դէմ, որք պարբերաբար կ'գտնուին պետական անտառները։ Ասոր համար ալ պէտք է որ քաղաքային իշխանութիւնք իրենց ոստիկանութիւնն ընձեռեն անտառապահներուն և անտառներն հիմիզոնները դատարանի ներարկելու գործն ալ պէտք է յանձնել ընդհ. դատախազներուն և հարցքննիչ դատաւորներուն, բան որում անտառապահները թէ՛ հրդեհները մարելու և թէ անոնց հեղինակները գտնելու և ձերբակալելու չեն հանդիպիր։ Պետական անտառներուն հասոյթները տարուէ տարի կ'աւելնան, յորմէ հետէ հսկողութիւնն աւելցած է։ Աւեւարական Սենեկի պաշտօնաթերթը կ'ըսէ թէ հրձիգներու դէմ խիստ միջոցներ ձեռնարկելէ զատ պէտք է նաև անտառապահներուն թիւն աւելցնել, որ պիտի ծառայէ հրդեհներուն առաջքն առնելու։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.—Սվազէ Ցնվ. 31 թուով հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Ցնվ. 29ի գիշերը Նիքսարի մէջ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուած է հիւսիսէն հարաւ ուղղութեամբ։

—Ուրբ. գիշեր, Կէմլէյիկի մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուած են։

ՁԻԵՐՈՒ ԴՆՈՒՄ.— Խերքէնի Պանքային Տնօրէն Մ. Զերէքաքին Նախարարաց օր Պոլիս եկաւ, Օսմ. Կրեատորութեան ձիերու նոր հայթայթում մ'ընելու համար։

ՊԱՂ ՕԴԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑ.— Նոր ձնաբարի չէնքին մէջ, Եշ. օր տեղի ունեցան փորձերը պաղ օդ արտադրող մեքանաներուն, զոր Անգլիոյ մէջ կազմուած պաղ օդի մթերանոցներու ընկերութիւնը զետեղած է։ Փորձերը որք Անգլ. ընկերութեան ներկայացուցիչներուն, Կայս. Բանկերքին և Ձկնի ոստի պատասխանատուներուն, Կայս. Ներկայացուցիչներուն, Կայս. Բանկերքին և Ձկնի ոստի պատասխանատուներուն ներկայութեամբ կատարուեցան, կատարեալ յաջողութեամբ պսակուեցան։

ՄԱՀ ԻՇԽԱՆ ՄԱՎՐՈՔՈՐՏԱԳՈՅՆ.— Նախորդ հերթէն դեսպան իշխան Մավրոքորտագոյի մահը մեծ դատ պատճառեց պաշտօնական դիւանագիտական ու ընկերային բոլոր էջերի անդամներուն մէջ, ուր հանգուցեալ դիւանագէտն երկար տարիներ նշանաւոր և սիրուած անձնաւորութիւն մեռած էր, մեծապէս գնահատուած ըլլալով իր սրտի ու մտքի բազմազիմի յատկութիւնները։ Իշխանը, որ սառակի հարբուխէ մը բռնուած էր, սրտի յանկարծական նեղուղուէ մը մեռած է։ Աթէնքի մէջէ Իշխանին անակնկալ մահուանն լուրը մեծ յուզում պատճառած է վեհապետէն սկսեալ մինչև յետին քաղաքացիին։ Երեսի. Ժողովը, ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, Պատրիարքը իր նիստն ի նշան սգոյ, և յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի զորավարի տարիքնի ընծայուած պատիւներով։ Եկեղեցու Թագաւոր, որ չատ կ'սրտգէր Փանքաքցեալին, ներկայ պիտի ըլլայ յուղարկաւորութեան։

—Հելլէն գործակատար Մ. Բոգէն, և դեսպանատան ու հիւպատոսարանի պաշտօնատարք ցաւակցական հեռագիրներ ուղղեցին Մավրոքորտագոյ իշխանուհւոյն։ Հելլէն դեսպանատան մասրան մէջ հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի ի մասոյ։

—Ցաւնոց Պատրիարք Տ. Եսայիա Գ. Շբ. օր Սիսոգլին հաղորդեց իշխան Մավրոքորտագոյի մահուան լուրը, ի վեր հանելով հանգուցեալին նշանաւոր յատկութիւնները։ Սինոգն որոշեց որ Պատրիարքը ցաւակցական նամակ մը ուղղէ Մավրոքորտագոյ իշխանուհւոյն, յանուն Բրիստոքոս Մեծ–Եկեղեցւոյն։

—Մավրոքորտագոյ իշխանին մահուամբ, Ֆէներքի մեծ գիմնազիան, որ Մավրոքորտագոյ անունը կ'կրէր, կ'մարի իր տարեգրքին մէջ։ Հարիւր մէկ տարի առաջ, Բարիզի մէջ անդամակ կ'սեանէր Նորիոս Մավրոքորտագոյ, իշխան Նիքոլայի եղբայրը։ Իշխան Նիքոլայի եղբարդին ու թոռն ևս մեռած ըլլալով, Մավրոքորտագոյ անունը կ'անյայտանայ։ Աւանդութեան մը նայելով, Մավրոքորտագոյ անունը ծնունդ առած է Բիւզանդի երկու մեծ ընտանիքներու (Մավրո և Քորտագոյ) խառնութենէն։ Բայց սակայն աւանդութիւն մ'է մնացեալ քան պատմական ճշմարտութիւն մը։ Միւս կողմէ ապացոյցներ կան թէ Մավրոքորտագոյ ընտանիքը բնիկ Կ. Պոլսեցի էր, և մեծ. դարու կիսուն՝ հաստատուած էր Քիոսի մէջ։ Մեծ. դարուն Պոլիս վերադարձաւ Բանասիրաց Նիքոլաոս մեծ Թարգմանն էր Կայսերական Դիւանին։

—Իշխան Նիքոլայ Մավրոքորտագոյ, որ 1837ին Աթէնքի մէջ ծնած է, որդին է իշխան Աղեքսանդր Մավրոքորտագոյի։ Այն պետական մարդուն որ յոյժ նշանաւոր դեր մը կատարեց որդի Յունաստանի պատմութեան մէջ։ Իր ուսումը Բարիզի մէջ կատարելագործելէ վերջ, շատ կանխէն դիւանագիտական ասպարէզը մտաւ։ Հարիւր 21 տարեկան էր, երբ 1859ին Պոլսոյ հելլէն դեսպանատան Բ. քարտուղար անուանուեցաւ։ Բայց երկու տարի վերջը հրաժարեցաւ, ինքզինք բոլորովին քաղաքականութեան նուիրելու համար, և Անարտա կղզիէն երեսփոխան ընտրուեցաւ։ Այս ժողովին աշխատութենց անարտաւէն և իրաց կանոնաւոր վիճակին վերահաստատումէն ետքը, Քորֆուի կառավարիչ եղաւ։ Յետոյ նորէն գործոն քաղաքականութեան մէջ դառնալով, Անարտա կղզիէն երեսփոխան ընտրուեցաւ, և մինչև 1882 շարունակեց իր երեսփոխանի պաշտօնը։ Իբրև կրթական նախարար մանակցեցաւ Թրիքուբիսեան տարիի դպրոցներէն մէկուն։ 1882ին Բարիզի դեսպան անուանուեցաւ։ Ապա Աղեքսանդր Գ. Զարին թագադրութեան հանդիսաներուն առթիւ Բերլինի կոնգրէսի ներկայացուցիչ։ Ի ուսս վեհապետին հանդիսաներուն մասնակցելու համար։ Բարիզի մէջ անդամակ կ'սեանէր Նորիոս Մավրոքորտագոյ, իշխան Նիքոլայի եղբայրը։ Իշխան Նիքոլայ Մավրոքորտագոյի որդին ու թոռն ևս մեռած ըլլալով, Մավրոքորտագոյ անունը կ'անյայտանայ։ Աւանդութեան մը նայելով, Մավրոքորտագոյ անունը ծնունդ առած է Քիոսի երկու մեծ ընտանիքներու (Մավրո և Քորտագոյ) խառնութենէն։ Բայց սակայն աւանդութիւն մ'է մնացեալ քան պատմական ճշմարտութիւն մը։ Միւս կողմէ ապացոյցներ կան թէ Մավրոքորտագոյ ընտանիքը բնիկ Կ. Պոլսեցի էր, և մեծ. դարու կիսուն՝ հաստատուած էր Քիոսի մէջ։ Մեծ. դարուն Պոլիս վերադարձաւ Բանասիրաց Նիքոլաոս մեծ Թարգմանն էր Կայսերական Դիւանին։

—Իշխան Նիքոլայ Մավրոքորտագոյ, որ 1837ին Աթէնքի մէջ ծնած է, որդին է իշխան Աղեքսանդր Մավրոքորտագոյի։

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՈՆԿՐՈՒԱԶ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857 ԻՆ ԱՐՔԱՑԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ի ՊՈՒՏԱԲԷՍԹ

ԿԵՆԱՑ ԲԱԺԻՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃՈՒՐՈՒԱԾ 332,000,000 ՖՐԱՆՔ — ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՈՒՄԱՐ 114,000,000 ՖՐԱՆՔ — ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԴՈՒՄԱՐ 461,035,390 ՖՐԱՆՔ

Մոյն Ընկերութեան պայմանները՝ Թուրքիոյ մէջ գործող միւս ընկերութեանց պայմաններէն, ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԵՆ։

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ խիստ օրինաւոր պայմաններով ու ամբողջի գինովքով. —ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆԵՐ ի դէպ մահու և կենաց՝ չափաւորագոյն մասնակցութեամբ և երաշխաւորելով տոկոսի տակերով, որպէս նաև աղջկանց դրամագլխի ու մանչ զաւակաց դրամագլխի կազմութեան, և ցմահ գանձելի տարեթոշակներու։

ԿԱՐԴՑԷ ՈՒՐԵՄՆ ԱՇԼՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵԼԷ ԱՌԱՋ՝ ԱՆԴԱՄ ՄԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐՆ ԱՋԲԷԼ ԱՆՑԸՆԵԼ

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեան Ընդհանուր Գործակալութեան։

Դեր—Գործակալութիւն
Ղալաթիա, Ինայէթ խան, թիւ 10, Օտ. Պանքային դիմացը

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆԳԱՆ
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ՝ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ՈՒ ԶԵՌՆՀԱՍ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿՓՆՏՌՈՒԻՆ։

Ընդհ. Գործակալ բովանդակ Թուրքիոյ
ՈՐԴԻՒՔ Ն. ՊԱՌՆԱԴԱՆԻ
ՊՈԼԻՍ ՊԱՌՆԱԹԱՆ ԽԱՆ

ՏԱՐԵԳԼԽՈՑ ԱՌԹԻՒ

Երրորդ Իսլիմիէան Թղթավաճառատունը
41, Սուլթան Համամ փողոց, 41

ի վաճառ հանած է
Տոմարներ և Տետրներ
Եւրոպայի ամէնէն առաջնակարգ գործարաններու։

Օրհնչիւ, Մայրհաչիւ, Մնտուկ, Զեռաբեար, Մթերաբեար, Տոմակաց արձանագրութեան ևն. ևն. ևն. պղնձապատ, կաշեկազմ, լաթակազմ և Թղթակազմ։

Օրհնչիւ—Մայրհաչիւ
մէկ տարակի մէջ։ Ամենամեծ դիւրաւարութիւն մը վաճառականաց համար։

Գօրիայի տետրակներ և նամակ ու հաշուեցոյցի դասաւորման յատուկ տետրակներ (քլասէօռ)։

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՑ ԱՌԹԻՒ
բարեմաղթութեան չատ սիրուն քարթեր, ծաղիկներ, ևն. ևն. Գրպանի և գրասենեկի Ցուցատետրներ։ Բազմաթիւ առարկաներ Նուէրի համար. կաղամար, գրիչ, մատիտ, գրչատուփ, Թղթապանակ բորդքառդ ևն. ևն. ևն.։

Գրասենեկի պէտք
ճոխ, սիրուն, տոկուն և չափաւոր գիներով։

Տպագրութիւն
Նամակի ու պատարանի գլուխներու, հաշուեցոյց, փոխանակագիր և պարտաւորագիր, շրջաբերական, ծանուցագիր ևն. ևն.։ Հարսնեկան հրաւիրագիր և նշանաւորի քարտ նորաձև, սիրուն և ժամն գիներով։

Գրաւական յանձնարարութեանց մասնաւոր խնամք կ'տրուի։ Ամէն տեղեկութիւն անմիջապէս կ'տրուի։ Ամէն յանձնարարութիւն չուտ կ'գործադրուի և կը ղրկուի։

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԵՐՈՒԱՆԴ ԻՍԹԻՍՃԵԱՆ
41, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ ՓՈՂՈՑ, 41

ԳԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ դիր բանանոցներուն կ'յիշեցնենք որ ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղէշ նամակի բանի հնարաւոր է։ Ապա թէ ոչ, հին հացին ԱՆՓՈՓՈԽ ԿՄՆԱՌ։

ԱՂՔԱՏԱՄՆԱՄՍ ներկայիս կ'փութայ ծանուցանել թէ արդէսի ծանօթ վարպետ Յակոբ Պօսիկեան և Յարութիւն Գէորգեան ընկերք արդէսի և լուացքի գործատան մը բացած են ի Բերա, Թաքսիմ փողոց, թիւ 19։ Սոյն վարպետներն իրենց խնամեալ աշխատութեամբ, ժամքութեամբ և չափաւոր գիներով իրենց դիմողները գոհացնելու առաջադրութենէ զատ, Աղքատախնամս ամէն ամիս շահաբաժին մը նուիրելու ինքնայորդոր և գովելի յանձնառութիւնն ալ ունեցած են։ Աղքատախնամս հրաւէր կ'կարդայ բարեսէր ազգայնոց, զոնէ քաջալերել իրենց ձեռնարկին մէջ, որով միանգամայն սառաբած գիտի ըլլայ Աղքատախնամիս նուիրական գործին։ 10—5

Ի դիմաց Աղքատախնամի
Վ. Աւետնդարի Աւետնպետ
Տէր Տ. Քաջմաճի Տէր Տ Ա.ինդան

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING C°

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ չինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքներ, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ ալած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայական և չքաղդրամ ստացած է բոլոր զուցահանդէսներու մէջ։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝
Բերա, Շեմակ ճամբայ, Ղալաթա Սէբզէի դիմաց։

Բերա) Շեմակ ճամբայ Պօն—Մարշէի դիմաց թիւ 343 և 343 կրկին.
Ղալաթա) Սինկէր խան, Թիւնէլին եաեւ.
) Թրամվայի կայարանին դիմաց.
Սամսիոլ) Սուլթան Համամ թիւ 2.
) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սթամբուլին դիմաց թիւ 13.
Սկիւտար, Զարշի Պոյու, թիւ 120.

Կեղծերէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է։ Ընկերութեան կեդրոնական վարչատեղին կ'գտնուի Բերա, Շեմակ ճամբայ, թիւ 343 և 343 կրկին, Տիւզ Օղլու Մարգիս Պէյի առուը։

LANCASHIRE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Թագաւոր Անգլ. Ընկերութեան հետ ձուլուած.

Դրամագլուխ և պահեստ ամբողջ վճարուած 12,000,000 Անգլ. ոսկի.

ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆՔ՝
Լիվրբուլ,
1 North John St.
Լոնտոն,
28 Lombard St.E. C.

Ընկերութեանս սկզբունքն է զնաւուց անմիջական և արդար

ՀԱՆՔԱՆՔՆԵՐ

վճարում օրով ամբողջ վճառուանց վրայ առանց թիւնը գրաւած է։

Ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ
ՊՕՆՏ ՍԷԼԼԷՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Գիւլիւլ Թիւնէլ Խան, Ղալաթիա.
ԱՆՏ. ԹԷԼԷԱՆ
Փոխ—Գործակալ ի Պոլիս
Ալեանաք Խան, Թիւ 11 և 12.
Փոխ—Գործակալ յԱդրիանապոլիս,
ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Իքիֆարուլխան.
Ռուսիոյ Փոխ—Գործակալ—Ռինոպ
Թարգմանչ Գլեմաոր Տոպտոյ Դէք.

ԹԷՄԱԶ ԷՆՏ ՄԷՐԶԻ

Աշխարհի հնագոյն ծովային ապահովագրական ընկերութիւն

Դրամագլուխ	2,000,000	Անգլ. Ոսկի
Պահեստի գումար	1,055,000	» »
Տարեկան հասոյթ	500,000	» »

Կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամագրեր ծովային արկածոց դէմ. —Գիներն խիստ չափաւոր։

AGENTS: —Bond Sellar & C°

ՆՈՐՏՏԱՅՁԷՐ ԼՈՅՏ NORDDEUTSCHER LLOYD
PAQUEBOT POSTE IMPERIAL ALLEMAND

Գրէտէն—Նէ- Եորք էյնդ

ՔՐՕՆՊՐԻՆՑ ՎԻԼՀԷԼՄ	28 Ցնվր.	ՎԷՑՄԱՐ	15 Ցնվր.
ՔԷՍԼՆ	22 »	ՔԱՐԼՍՐՈՒՀԷ	29 »
		ՌՕԼԱՆՏ	24 »

Գրէտէն—Քոպոյլ էյնդ
Գրէտէն—Համպուրկ—Մայր. Աբէնտլէ էյնդ
ԲՐԻՆՑ ՀԷՑՆԻՐԻՒ 21 Ցնվր.-ին մեկնելով պիտի երթայ Քօլօմպօ, Բէնանկ, Սինկապուր, Հոնկքոնկ, Շանկայ, Նակազաքի, Հիոկօ և Եօքօհամա։
Գրէտէն—Աստրալիոյ էյնդ
ՋԻՐԸՆ, 28 Ցնվ.-ին մեկնելով պիտի երթայ Քօլօմպօ, Ֆրէմէնդլ. Սէյլիա, Մէլպըրն և Սիտնէյ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել գործակալներուն
Կ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ԵՒ Ժ. ՏԷՔՈՒՆԱՆ
Կալաթա, Փոստէյ, Նէի խան Նո 21

Մաս.—Գործակալներն յանձնառու կ'ըլլան ապրանքներն ուղղակի Կ. Պոլսէն փոխադրել յիշեալ նաւահանգիստներէն մին։

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՖԻԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ, ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՈՒՄԱՐ ՖՐԱՆՔ 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 ֆր։ Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, կէկին դրամագլխով, ողոց օժտի դրամագլուխ այլ և այլ կարգադրութիւններով, չափաւոր սակերով ու նպաստաւոր պայմաններով։ Մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագիրն անվիճելի կ'դառնայ։ Ընկերութիւնն ո՛ և է առարկութիւն չընէր ապահովագրելէն անմնացականութեան, ժենամարտի, ամէն կողմ ճամբորդելու պարագային, եթէ առանց իսաց տրուելու ալ կատարուի։ Նմանապէս ո՛ և է սակի յանելում չի պահանջեր։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 ֆր.։

Դանձուած ապահովագին 1,433,965 ֆրանք։

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու. կարասիներու և ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, շրջենաւերու. ժարմին, աշխարհս ամ կողմն ալ ուղեւորին։

1896ի շահաբաժինն է 18½ %, 1897ինը՝ 18 %, 1899ինը՝ 18 % և 1899ը՝ 16%։
Ընկերութեան դրամատուներն են ԲՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ—ԱՒՍՏՐԻԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ Սոֆիա։
Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐԾԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ։
Գալաթա, Մէրքէզքէի փողոց, Ճէպէճի խան, Իւլ 4։
Գաւառաց համար պատաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'փնտռուին։

ՅԱԿՈԲ ՏԻԼԻՄԷԹԻՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Գալաթա, Մահմատ—Փաշայէ էլչիլիք, Թ. 271

Վաճառատանս մէջ կ'ծախուին հարսնիքի համար ամէն տեսակ շաքարեղէններ և ըմպելիներ, ինչպէս նաև երեկոյթներու և պտուտաց ծանոթութեան օրերու համար տեսակ տեսակ շաքարներ և ըմպելիներ։

Անուշեղէններու յատուկ գործարան մը ունենալով վաճառատունս, յանձնարարուած անուշեղէն և զանազան շաքարեղէնները մեծ ուշադրութեամբ կ'պատրաստուին։ Վաճառատան մէջ կ'գտնուի նաև ֆիգուր և ուրիշ տեսակ շաքարներու հոս մեր գները։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւններ մեծ փութով կ'կատարուին։ Գիները չատ ժամն են։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ՈՐՆ Է ԵՒ ՈՐՔ ԿԱՐԵԼԻ Է ԳՏՆԵԼ
Բուն Զէյթուն Օղլուի Ինճիրլի

Պոլիս, Ծխախոտի մաքրատան փողոցը, 14 թիւ վաճառատան տէրը, առանց իրաւունք մը ունենալու, Զէյթունի Օղլուի խորհանիչ մոլեռով պիտակի թուղթը ծախելուն համար, բոլոր արուած է ձեռնհաս դառարանին և միւս կողմէ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութենէն «կրկին խորհանիչ» վաճառանիշը գործածելու արտօնութիւն առնուած է։ Կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է դիմել Պոլիս, Ալաճա—Համամ, Ճէպիճի խան, թիւ 24 վաճառատունը, և ուշադրութիւն ընել «կրկին խորհանիչ» վաճառանիշին և 24 թիւին։ 64

ԷԼԼԷՐՄԱՆ ԼԱՑՆ

ԼԻՎԷՐԲՈՒԼԷ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ, ԻՏԱԼԻԱ, ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ, ՍՈՒՐԻԱ, ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՆԱԵԻ ՍԵՒ ԾՈՎԻ ԵԶԵՐԲԻՆԵՐԸ։

Անուն	Թիւ	Անուն	Թիւ
Ալէէրբէն	1,728	Էհէրբէն	2,047
Ալզաչիրն	1,744	Ֆապրէն	2,246
Ասատլուզիրն	1,744	Ֆալէհանիրն	2,322
Աթէնիրն	1,621	Ֆլամինիրն	2,192
Էհսպիրն	1,564	Ֆլավիրն	2,179
Բրբէրն	2,144	Ալէքսանդրն	2,984
Ագապիրն	2,079	Սարիրն	2,930
Մինիս	835	Ալպանիրն	2,890
Օրորդս	739	Լիզպէն	669

ԾԱՆՈԹ.— Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի որ ապրանքին ուրիշ նաւ փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ Մաքսատունն հանելու համար իրենց հրամանագիր ղրկեն Գործակալութեան՝ չգտնուելի գալէն 24 ժամ առաջ։ Դիմել առ
ԷՏՈՒԱՐԴ ԼԱՑՈՆԻԷՆ, Գործակալ
Մէէնէա Ալի Փաշա խան, 20, Ղալաթիա, կամ առ Էլլէրման Լայն Լիվրբուլ, 27 Ճէյմս Սգրիդ։

ԱՐՏՕՆԱՅԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ ԹԷՍԼԱ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլիս, Նո 23, 25, Պոզ Ալի Ճարսեսի

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,ի

ՅԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	6 Մեճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ »	3 »
ԵՌԱՄՍԵԱՑ »	1½ »
ԶՍՈՒՑԷ ԳՈՂՈՂՆԵՐՈՒՆ	20 Փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ	
Բոսդ լոթալով	12 ղրշ.
ՅԱՐԵԿԱՆ » » »	7 Մեճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄ.	18 ԵՌՄՍ. 9 Ֆր.

ԱՆԳԼ. ԼԻՐԱ 119 ղրշ. — 20 ՖՐ.ՆՈՒՑ 94½ ղրշ. — ՔՐԻՄԻՑ 55 ղրշ.
Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ եւ Գալատայի համար։ ՄԻՑԵՑ ԿԱՆԵՒԻԿ
Թղթատարութիւնք՝ մեր վրայ։

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (58)

ԲԱԱՎԻԼ ՅԸ ՄՈՆԴԷԼԷՆ

ԴՐԱՄԻՆ ԶՈՀԵՐԸ

ԵՐԲՈՐԴ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՐՔ

ՄԱՑՐՆ ԵՒ ՈՐԴԻՆ

ԼԷ

Հինգ վայրկեան եւաբը, ժամ Սօրօ խորհրդաւոր նամակը կ'առնէր։ Վիլլար ծառուղիի Ռիւ Պլասը, ինչպէս կ'սուսանէր զայն Սէզար, բոլորովին փոխուած էր։ Անյաղ կիրքը կ'լափէր զինք։ Փռացած այտերը տարօրինակ երևոյթ մը կուտային իրենց։ Հուր մը կ'փայլէր խոռոչացած աչքերուն մէջ որք սև ծիրով մը չրջանակուած էին։ Պահարանը պատուեց, կարդաց սա առաջին տողը.—Մա՛ռ ոը Վէրժէ Կոռոռնէն Սբոքոչլ դրէմ է—, նախ ժգունեցաւ, յետոյ կասկարմիր եղաւ, և ձեռքը դրաւ սրտին վրայ որ ուժգնապէս կ'բաբախէր։—Դրեմ՝ կն է։ Վերջապէս պիտի տեսնեմ զինք։

Նամակը շարունակեց.—Դրոռոռոնն դոռոռոբէն դէպ առաջն կ'քնալէ և հոն կ'ընդոռնէ էր մոբէյնը։—Զղայնն տեսակ մը սարսուռ ցնցեց մարմինը։ Նիհար դէմքն այլայլեցաւ և ակնարկը զարհուրելի արտայայտութիւն մ'առաւ։—Իր մտերիմը, կրկնեց։ Մտերիմ մ'ունի։ Ա՛հ, գիտէի։

Մինչև ծայրը կարդալէ ետքը, վայրագ որոշում մը տուած ըլլալն յայտնեց նշանացի, նամակը գրպանը դրաւ, և իր գործատեղին մտնելով իմացուց թէ ընտանեկան գործի մը պատճառաւ ստիպուած էր նոյն օրն իսկ Բարիզէ մեկնիլ։ Սենեակն եկաւ հագուեցաւ, միւնոյն ատեն հարցնելով իւրովի—բայց չկրնալով պատասխանել—թէ ո՛վ էր այն անծանօթ բարեկամն որ այսպէս տեղեկութիւն կուտար իրեն, իր խնայութեան արդիւնքն եղած քանի մը պանքոտներ թղթապանակին մէջ դրաւ, դուրս եկաւ, և որովհետև արդէն կէս օրէ ետք ժամ երկուքն էր, և բերանը պատառ մը բան դրած չէր, ճաշարան մը մտաւ և ճաշեց։ Քանի կ'մօտենար մեկնելու վայրկեանը, այնքան կ'տխրէր Ժագ Սօրօ։ Մտածումը թէ մարդ մը, այսինքն հակառակորդ մը պիտի սպանէր, թէ յետոյ Կոմսուհիին առջև պիտի դտնուէր, թէ իր սիրոյն վրայ պիտի խօսէր անոր, և թէ կամայ անիկա ակամայ իրեն պիտի վերաբերէր, խելքի պտոյտ կ'պատճառէր թշուառականին։ Բոցեր կ'պարէին աչքին առջև։ Տարապայման խմեց յաղթելու համար այն չարաչուք մտածումներուն որք իր միտքը կ'չարչարէին, բայց գինին ու ալքոլն հակառակ ազդեցութիւն մը առաջ պիտի բերէին և արդարև ալ բերին։ Ժագ, վայրագ գինովութեան մը ենթարկուելով, ճաշին տակը վճարեց և Օրլէանի կայարանը գնաց։ Ճամբան, զինուվճառի մը խանութը մտաւ, 125 ֆրանքի հրազէն մը գնեց և լեցուց։—Գայլ մը սպանելու համար է, ըսաւ զինուվաճառին։

Երբ Օրլէանի կայարանն հասաւ, կառախումբին ելնելուն աւելի քան մէկ ժամ կար։ Պղտիկ սեղանի մը առջև նստաւ և նորէն սկսաւ խմել։ Գինովութիւնը չատցաւ, բայց արտաքին նշան մը չկար։ Միտքը կ'տակարանար, բայց մարմինն ուղիղ կ'մնար։ Ժագ չիշ մը օղի գնեց զոր միտքը դրած էր ճամբան հատցնել, տոմսակ մ'առաւ Լէյէն, և Բ. կարգի ճամբորդներուն սպասման սրահը մտաւ։ Քառորդէ մը ետքը, չոգին դէպ Օրլէան կը տանէր զինք։ Այս միջոցին, մարդ մը, որ փաթթուած էր մինչև աչքերն ելնող մուշտակազարդ օձիքով լայն վերարկուի մը մէջ, կայարանէն մեկնեցաւ ինքնիրեն ըսելով.—Աւասիկ առաջինը ճամբայ եկաւ, Հիմա միւսին նայինք։ Վարպետի ձեռքով պատրաստուած է այս ամէնը։ Ճակատագրին դերը կ'կատարեմ հիանալի կերպով։

Այս մարդը Ֆօսառն էր։ Ժամ 4ին, կայարան երթալէ առաջ, ս'Անդէն ծառուղին կեցող յանձնակատարի մը պատուիրած էր Ֆրանսուա Ա. փողոցի ապարանքը տանիլ ծանօթ նամակը։ Հէքդոր, առջի գիշեր, տեսած չէր Բիքօլէն, որ տակաւին գոհացուցիչ լուր մը չունենալով հաղորդելիք, և ամենօրեայ վաղքերէն յոգնած, Բարիզ հասնելուն պէս իր տունը գացած ու պառկած էր։ Այս լռութիւնը չարագուշակ կ'երևար Հէքդորի։ Տխուր և վհատ, այսուհետև բանի մը չպատասխանելով և չյուսալով, ա՛լ քաջութիւն չէր զգար տունէն դուրս ելնելու։ Սենեկապանը ներս մտաւ, տփսէ մը ձեռքը, և ըսաւ.—Ցանձնակատարին մէկը նամակ մը բերաւ ձեզ համար։

Հէքդոր պահարանը պատռեց անտարբեր ձեռքով մը և անուշադիր ակնարկով նայեցաւ առաջին տողերուն վրայ, բայց յանկարծ փոխուեցաւ դէմքին արտայայտութիւնը։ Զղայնն դող մը գրաւեց զինք, մինչ կրակի կարմրութիւն մը կ'տարածուէր ժժգոյն այտերուն վրայ։ Անմկարգրելի յուզման մը մատնուելով թոթովեց.—Լիւսի՛լ։ Խնդիրը Լիւսի՛լի վրայ է։

Հէքդոր կարդաց, կամ մանաւանդ լափեց նամակը ծայրէ ծայր, և դէմքին արտայայտութիւնը վայրկենէ վայրկեան փոխուեցաւ։ Նամակին ընթերցումն աւարտելուն պէս ոտք ելաւ, քանի մը սենեակներէ անցաւ յիմարի պէս վազելով, դուռ մը բացաւ և հատկաւոր ձայնով մը պոռաց.—Տիկին Կոնթիէ..., Տիկին Կոնթիէ... Լիւսի՛լ։

=Լիւսիլը գտնուեցաւ, հո՞դ է, հարցուց կոյրը, ձեռքերը դէպ ի Հէքդոր երկնցնելով։

—Ոչ տակաւին, պատասխանեց երիտասարդը։ Բայց չուտով պիտի գտնուի։ Լո՛ւր առի։ Թշուառականի մը կողմէ առանձգուեր է և կ'գտնուի Սրափուշի դղեակն ուր ինձ կ'սպասէ որպէս զի ապատեմ զինքը։ Հիմա պիտի մեկնիմ։ Կէս գիշերին պիտի մտնեմ դղեակին դարաստանն և վրէժս պիտի լուծեմ առանձգիչէն։ Վաղը պիտի ողջագուրէք ձեր սիրեցեալ Ֆօվէդը։

=Լիւսի՛լն է որ կ'կանչէ ձեզ, հարցուց Տիկին Կոնթիէ մտանոգ։

—Բարեկամ մ'է որ իմաց կուտայ ինձ։

=Այդ բարեկամին վիայ վստահ է։

—Ասունը չէ տուած։

Ծերունի կինը ցնցուեցաւ,—Ա՛հ, զգուշացէք, թոթովեց։ Զգուշացէք։ Թակարդ մը չըլլայ։

=Թակարդ մը։ Օ՜ն անգր։ Ինչ թակարդ և ինչ նպատակով։ Բիքօլէ իրաւունք ունէր։ Ամէն բան կ'բացատրուի, և շատ պարզ է ա։ Անպիտանին մէկը կ'սիրէր Լիւսիլը։ Չկրնալով սիրցնել ինքզինք, առևանգեց։ Այդ անպիտանը պիտի պատժուի այս գիշեր և այս գիշեր ազատ պիտի ըլլայ Լիւսիլ։ Վաղն սպասեցէք մեզ, Տիկին Կոնթիէ։ Ես կ'երթամ ահա։ Հազիւ ժամանակ ունիմ կառախմբին հասնելու։ Վաղը։ Ողջեցէք ինձի համար։

Հէքդոր իր սենեակը գնաց, մինչ կոյրը ծունգի կուգար և կ'աղօթէր։ Անանուն նամակը գրասեղանին վրայ նետեց, զանգակը զարկաւ, հրաման տուաւ անմիջապէս լծել կառքը մուշտակազարդ խոշոր վերարկուի մը մէջ փաթթուեցաւ, ատակ և երկու բիվոլվէր դրաւ գրպանը, սենեկապանին սապէս ըսաւ.—Թող ոոռբոնը ոոնի ռէլ ըլլայ վոռ ա վոռը դէրէ էյ Նշանդ։ Օջ. Կոնիէն.—կառք նըստաւ և պոռաց.—Օրլէանի կայարանը։

Սէզար սը Ֆօսառօ, ամբոխին մէջ կորսուած, տեսաւ անոր տոմսակ առնելն և Ա. կարգի ուղևորներուն սրահը մտնելը։—Հիմակ ինձի կ'մնայ թեւերս ծալել, մտածեց Ֆօսառօ կառքերու կայան մը երթալով։ Զիւնն այս գիշեր պիտի կարմրի Սրափուշի դարաստանին մէջ։

* * *

Քանի մը ժամ ետ դառնանք և միանանք Բիքօլէի երբ Բրէդէյրի մերձակայ դարմանատան դուռը կ'զարնէր հե ի հե։ Դուռը բացուեցաւ։ Մալբերդիւի նախկին պաշտօնեան դռնապանին խցիկը գնաց։—Տոքդ. Օժէն հո՞ս է, հարցուց։

=Տոքդորն այս միջոցին մարդ չընդունիր։ Ձաշելու վրայ է։ Ժամ մը եկէք, ըսաւ դռնապանը։

—Խնդրեմ, Միւսիւ, ըսաւ Սգանխալ իր ամէնէն համոզիչ ձայնով, հաճեցէք իմաց տալ Տոքդորին թէ անմիջապէս խօսելու հետ խօսելու շնորհը կ'հայցուի։ Խնդիրն ամբողջ ընտանիքի մը երջանկութեան վրայ է, և կրնամ հաւատալ ձեզ թէ բարձրատեսակ անձնաւորութիւն մը, իշխան մը, այո՛, իր երախտագիտութիւնը պիտի յայտնէ իրեն։

Դռնապանը Բիքօլէի երեսը նայեցաւ, իւրովի հարցնելով թէ այս անծանօթին խելքը գլուխն էր։ Սգա—Բի խենդի ելուոյթ չուներ ամենևին, և դռնապանը, ինոր համոզիչ լեզուին ազդեցութիւնը կրելով, որոշեց պատասխանել.—Երթամ իմաց տամ Տոքդորին։

Վայրկեան մը դարձաւ։—Եկէք, Միւսիւ, ըսաւ։ Օ՛ժէ պիտի ընդունի ձեզ։

Քանի մը վայրկեան ետքը, Բիքօլէ, դարմանատան Տնօրէնին առջև գտնուելով, ներում կ'խնդրէր իր թախանձանքին համար և կ'աւելցնէր.—Անշուշտ համարձակութիւնը պիտի չունենայի ձեզ անհանգիստ ընելու, եթէ խնդիրը ծանր քանի մը վրայ չըլլար, որմէ կախում ունի քանի մը հոգիներու կեանքն ու երջանկութիւնը։

=Բացատրեցէք, Միւսիւ, կ'աղաչեմ։

—Բրէդէյրի Ոստիկանութեան Բօմիսէրին քովէն կուգամ։ Ան հոս ղրկեց զիս։

=Ինչ առթիւ։

—Աղջկան մը առթիւ զոր մարդասիրաբար խնամեցիք Հոկտ. 2ի ողողումներուն հետևանքով։

(Շար.) Թարգ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ